

Pojkar läser, förstår och skriver om böcker

Viktoria Grahn, 34076
Pro gradu-avhandling i svenska språket
Handledare: Saara Haapamäki
Humanistiska fakulteten
Åbo Akademi
2014

ÅBO AKADEMI - HUMANISTISKA FAKULTETEN

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Svenska språket	
Författare: Viktoria Grahn	
Arbetets titel: Pojkar läser, förstår och skriver om böcker	
Handledare: Saara Haapamäki	
<p>Abstrakt: Den här pro gradu-avhandlingen skrevs inom ramen för det nationella läsfrämjande programmet Läslust–Lukuinto. Jag undersökte sex stycken pojkars läsning före och efter skolans införande av ett så kallat elektroniskt läsdiplom. Läsdiplomet innebar att eleverna läste böcker och därefter utförde olika uppgifter på Ipadar. När de hade gjort tillräckligt många uppgifter belönades de med ett läsdiplom.</p> <p>Mitt material bestod av intervjuer, bokrecensioner, läsdiplomsuppgifter samt resultat från ett läsförståelsetest. I intervjuerna frågade jag pojkarna om deras åsikter om läsning, deras läsvanor samt relevanta bakgrundsfaktorer. Bokrecensionerna och läsdiplomsuppgifterna använde jag för att göra en funktionell och strukturell analys enligt Josephson, Melin & Olivs (1990) metod för analys av elevtext.</p> <p>Jag kom fram till att det fanns tre typer av läsare bland pojkarna: positivt inställda, neutralt inställda och negativt inställda läsare. De positivt inställda läsarna tyckte att läsning var roligt och att läsdiplomet var en bra uppmuntran. De presterade också bäst i läsförståelsetestet. Den neutralt inställda ansåg att läsning och läsdiplomet var helt okej men att han inte riktigt insåg nyttan med läsdiplomet. Den negativt inställda ansåg att läsning var tråkigt och slöseri med tid samt att läsdiplomet var helt onödigt. Den negativt inställda var samtidigt också den som presterade sämst i läsförståelsetestet.</p>	
Nyckelord: Pojkar, läsning, läsförståelse, bokrecensioner, Ipad, läsdiplom, läslust	
Datum: 30.4.2014	Sidoantal: 60

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.1 Pojkars läsning	1
1.2 Syfte och frågeställningar.....	3
1.3 Disposition.....	4
2 Bakgrund	5
2.1 PISA	5
2.2 PIRLS	7
2.3 Läslust–Lukuinto.....	8
2.4 Läsning i den undersökta skolan	8
3 Material.....	10
3.1 Informanter.....	10
3.2 Analysmaterial.....	11
3.2.1 Intervjuer.....	12
3.2.2 Bokrecensioner och läsplomsuppgifter.....	12
3.2.3 Läsförståelsetest.....	12
4 Teori och analysmetod	14
4.1 Tidigare forskning om pojkars läsning.....	14
4.2 Läsning och motivation	16
4.3 Analysmetod.....	17
4.3.1 Åsikter om läsning	17
4.3.2 Bokrecensioner och läsplomsuppgifter.....	18
4.3.3 Läsförståelsetest.....	20
5 Pojkarnas läsning på hösten.....	21
5.1 Åsikter om läsning.....	21
5.2 Bokrecensioner.....	23

5.2.1 Funktionell analys.....	23
5.2.1.1 Titel och författare.....	23
5.2.1.2 Handling.....	24
5.2.1.3 Åsikt och motivering.....	26
5.2.2 Strukturell analys.....	27
5.2.2.1 Textlängd, meningslängd, ordlängd och OVIX.....	27
5.2.2.2 Rättstavning.....	28
5.3 Läsförståelsetest.....	31
6 Pojkarnas läsning på våren.....	33
6.1 Åsikter om läsning.....	33
6.2 Läsdiplomsuppgifter.....	35
6.2.1 Funktionell analys.....	35
6.2.1.1 Titel och författare.....	36
6.2.1.2 Handling.....	38
6.2.1.3 Åsikt och motivering.....	43
6.2.2 Strukturell analys.....	44
6.2.2.1 Textlängd, meningslängd, ordlängd och OVIX.....	44
6.2.2.2 Rättstavning.....	45
6.3 Läsförståelsetest.....	48
7 Pojkarnas åsikter om läsdiplomet.....	50
8 Sammanfattning.....	52
9 Diskussion.....	56
Litteraturförteckning.....	58
Bilagor.....	61

1 Inledning

1.1 Pojkars läsning

I den här pro gradu-avhandlingen undersöker jag sex stycken pojkars läsning genom att analysera deras läsvanor, deras åsikter om läsning, deras resultat i ett läsförståelsetest samt deras skrivuppgifter som de gör utgående från de böcker som de läser i skolan. Pojkarna går i årskurs fem i en skola som deltar i det nationella Läslust-programmet (se avsnitt 2.3). I den här skolan testar man ett s.k. elektroniskt läsdiplom som går ut på att eleverna ska göra uppgifter på Ipadar i takt med att de läser böcker och slutligen belönas med ett läsdiplom. Jag undersöker de här pojkarnas läsning före och efter införandet av läsdiplomet för att ta reda på om det har någon effekt på deras läsning.

Orsaken till att jag valde det här ämnet är att ungas, och särskilt pojkars, läsning är ett mycket aktuellt och angeläget ämne. År 2000 då den första PISA-undersökningen¹ gjordes låg de finländska femtonåringarna i topp gällande läsfärdighet (Utbildningsstyrelsen 2010), men nu har resultaten börjat dala. Ser man endast på gruppen finlandssvenska pojkar är resultatet mycket nedslående: Enligt PISA-undersökningen 2009 ligger nämligen finlandssvenska pojkars läsförståelse under OECD-ländernas² medeltal, i praktiken på u-landsnivå (Yle Nyheter TV-nytt 2013a). Se avsnitt 2.1 för mer information om de finländska PISA-resultaten över tid.

Den kanadensiska forskaren Satya Brink som har undersökt de finlandssvenska PISA-resultaten 2009 försöker förklara dem med att pojkarna kanske tycker att undervisningsmetoderna inte är relevanta för deras egna intressen och liv, eller att materialet är ointressant. I undervisningen borde man därför utgå ifrån pojkarnas vardag och använda läromedel som passar dem, t.ex. kunde man istället för böcker utgå ifrån musik, datorspel och film för att förbättra läsförståelsen. (Yle Nyheter TV-nytt 2013a.)

¹ PISA (Programme for International Students Assessment) är en undersökning i OECD-länderna där man bedömer 15-åringars kunskaper och färdigheter i matematik, naturvetenskaper, läsning och problemlösning. År 2009 var huvudtemat läsförståelse. (Undervisnings- och kulturministeriet 2013a.)

² OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) består i dagsläget av 34 medlemsländer, merparten europeiska (OECD 2013a).

Pojkarnas läsfärdighet ligger ändå inte bara på skolans ansvar. Svenska kulturfondens direktör Leif Jakobsson framhåller att hemmet och papporna har en central roll när det gäller att få söner att läsa. Om papporna avsatte 15 minuter varje dag för läsning med sina söner skulle det kunna göra under för läsfärdigheten. (Yle Nyheter TV-nytt 2013a.)

När de allra nyaste resultaten från PISA-undersökningen 2012 kom hade läsförståelsen hos de finländska 15-åringarna försämrats ytterligare (det har inte gjorts någon särskild analys av enbart de finlandssvenska resultaten ännu). Elever som intervjuades av Yle Nyheter TV-nytt (2013b) menade att en orsak till det försämrade resultatet är att det finns så många distraktionsmoment som t.ex. TV, datorer och internet. Även användning av mobiltelefoner under lektionstid minskar på elevernas timaktivitet.

Men vad händer om man tar ett av dessa ”distraktionsmoment” och använder det aktivt i undervisningen när det är dags för läsning och läsförståelse? Det finns många typer av mobila enheter som lämpar sig för läsning av digitala böcker: surfplattor (t.ex. Ipadar), smarttelefoner och enkla läsplattor utan surfmöjligheter. Dessa mobila enheter är ännu så nya påfund att de inte har hunnit undersökas i t.ex. PISA-undersökningar (Fredriksson & Taube 2012), men en färsk pro gradu-avhandling (Vanhanen 2013) behandlar mobila enheters påverkan på gruppen sportande pojkars läslust.

Sportande pojkar, särskilt ishockeyspelare, har enligt Vanhanen (2013) visat sig vara en grupp som läser mycket lite därför att största delen av deras fritid går åt till träningar och matchresor. Om pojkarna hade digitala böcker med sig hela tiden, t.ex. i sina smarttelefoner, vore det kanske lättare att ta fram dem medan de åker till och från träningarna. Pojkarna som intervjuades i studien medgav att de mobila enheterna kunde ha en positiv påverkan på deras läslust, men ändå hade ingen av dem läst en digital bok. Istället läste pojkarna i sociala medier och på kvällstidningarnas hemsidor. Pojkarna föredrog också sådana mobila enheter som kan användas också till annat än läsning, d.v.s. hellre surfplattor och smarttelefoner än enkla läsplattor utan internetkontakt.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med den här pro gradu-avhandlingen är att bidra till forskningen om pojkars läsning och huruvida deras läslust kan påverkas genom användningen av mobila enheter (i det här fallet Ipadar) i skolan. Mina informanter är sex stycken pojkar i årskurs fem i en skola i sydvästra Finland. I den här skolan läser man i allmänhet väldigt mycket och i och med skolans deltagande i Läslust-programmet är deras verksamhetsidé att eleverna ska läsa böcker (både pappersböcker och elektroniska) och i samband med läsningen ska de utföra s.k. läsdiplomsuppgifter på Ipadar för att till slut belönas med läsdiplom när de har läst tillräckligt många böcker. Läsdiplomsuppgifterna kan t.ex. bestå av att göra ett nyhetsinslag om någon händelse i boken eller att göra en tankekarta över bokens innehåll. När uppgifterna är gjorda publiceras de på skolans blogg eller Youtube-konto. Förhoppningen med läsdiplomsuppgifterna är att de ska sporra eleverna att analysera böckerna lite djupare än vad de vanligen gör när de skriver bokrecensioner.

Läsdiplomsprojektet inleddes under vårterminen 2014 och för att jag ska kunna ta reda på vilken eventuell effekt läsdiplomet har på pojkarna har jag samlat in material både under hösten 2013 och våren 2014. Jag har intervjuat pojkarna om deras läsvanor och åsikter om läsning före och efter projektets start. Jag har också gjort ett läsförståelsetest med dem före och efter samt samlat in handskrivna bokrecensioner från hösten och elektroniska läsdiplomsuppgifter från våren som jag gör en funktionell och strukturell analys av. Den funktionella och strukturella analysen baserar sig på Josephson, Melin & Olivs (1990) metod för att analysera elevtext. Med funktionell analys avser jag här att jag undersöker om texterna uppfyller sitt syfte som bokrecensioner respektive läsdiplomsuppgifter, medan jag med strukturell analys avser att jag undersöker hur språket i bokrecensionerna och läsdiplomsuppgifterna ser ut.

Mina konkreta frågeställningar som jag ska besvara är följande:

1. Hur ser pojkarnas läsvanor ut?
2. Vilka åsikter har pojkarna om läsning före och efter läsdiplomsprojektets start?
3. Hur ser bokrecensionerna och läsdiplomsuppgifterna ut funktionellt och strukturellt?
4. Hur presterar pojkarna i ett läsförståelsetest före och efter projektets start?
5. Vad anser pojkarna om den eventuella nyttan med läsdiplomet?

1.3 Disposition

Efter det här inledningskapitlet kommer ett bakgrundskapitel som innehåller en kort sammanfattning av de finländska resultaten i de stora läsundersökningarna PISA och PIRLS. I bakgrundskapitlet beskriver jag även det nationella Läslust-programmet mer ingående samt på vilket sätt man har jobbat hittills med läsning i den undersökta skolan. Efter bakgrundskapitlet kommer materialkapitlet där jag beskriver mina informanter och mitt material som jag har samlat in under höstterminen 2013 och vårterminen 2014.

I teori- och metodkapitlet börjar jag med att referera tidigare forskning om pojkars läsning. Därefter beskriver jag allmänt hur motivation påverkar läsförmågan. Efter det följer min metodbeskrivning som är tredelad eftersom jag har ett tredelat material.

Efter teori- och metodkapitlet följer tre analyskapitel som jag har benämnt:

1. Pojkarnas läsning på hösten
2. Pojkarnas läsning på våren
3. Pojkarnas åsikter om läsdiplomet

De två sista kapitlen innehåller sammanfattningen och diskussionen där jag summerar mina resultat och relaterar dem till tidigare forskning.

2 Bakgrund

I det här kapitlet återger jag först de finländska resultaten från läsundersökningarna PISA och PIRLS. Därefter följer ett avsnitt om det nationella programmet Läslust samt ett avsnitt om hur man har jobbat med läsning hittills i den undersökta skolan.

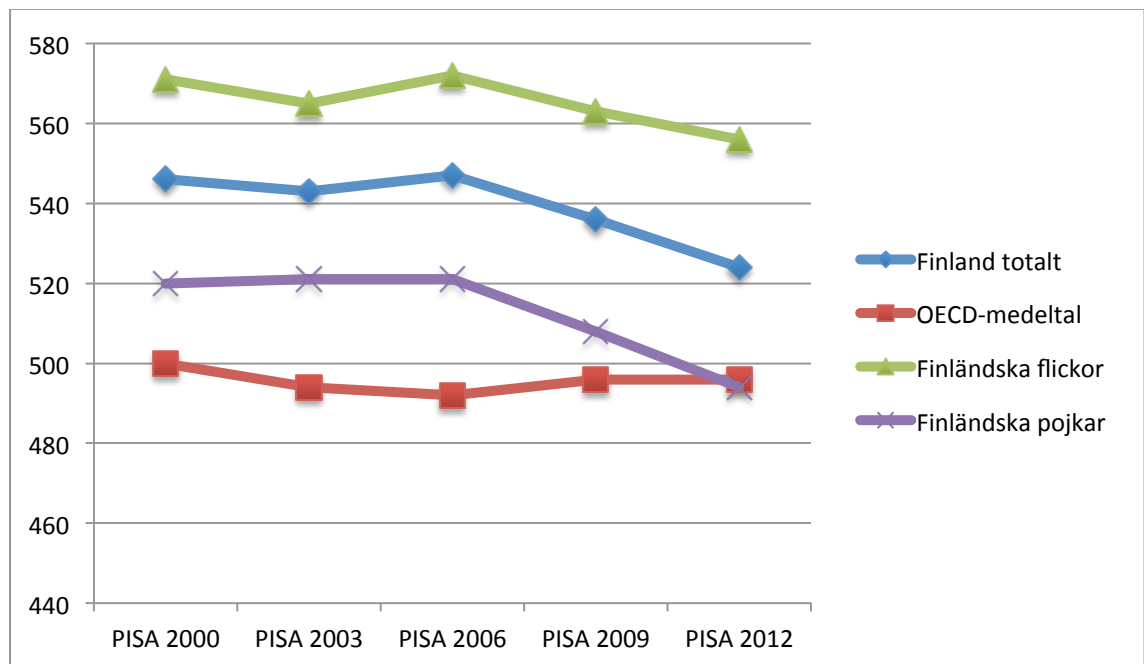
2.1 PISA

PISA (Programme for International Students Assessment) är ett gemensamt forskningsprogram i OECD-länderna som producerar information om utbildningens nivå och resultat samt om inläring som sker utanför skolan. Vart tredje år utvärderar PISA kunskaperna i matematik, naturvetenskap och läsförståelse hos 15-åringar. I undersökningen kontrollerar man hur väl 15-åringarna behärskar s.k. nyckelfärdigheter med tanke på framtiden, hurdana faktorer som påverkar färdigheterna och hur färdigheterna utvecklas med tiden. I PISA undersöker man också attityder och färdigheter som stöder inläringen. (Undervisnings- och kulturministeriet 2013b.)

PISA-undersökningarna har pågått vart tredje år sedan år 2000 och vilket ämne som är i fokus varierar från år till år. Det betyder ändå inte att ett prov enbart handlar om ett ämnesområde, utan det förekommer också frågor från de två ämnesområden som inte är i fokus, om än i mindre utsträckning. Utöver provfrågorna besvarar deltagarna även enkäter om sina hemförhållanden, hur de använder sin tid och vilken inställning de har till skolan och inläringen. (Undervisnings- och kulturministeriet 2013b.)

När PISA inleddes år 2000 var Finland bäst i läsförståelse av alla deltagande länder. Resultaten i läsförståelse har emellertid sakta halkat neråt och i PISA 2012 placerade sig Finland på en sjätte plats bland alla deltagande länder. Ser man bara till resultaten i OECD-länderna är Finland ändå kvar på en tredje plats. (Undervisnings- och kulturministeriet 2013c.) I figur 1 illustreras de finländska PISA-resultaten 2000–2012 och i figur 2 finns en utförligare analys av PISA-resultaten från år 2009 då det kom fram att de finlandssvenska pojkarnas prestationer låg på en extremt låg nivå.

Figur 1. Finlands PISA-resultat i läsförståelse 2000-2012

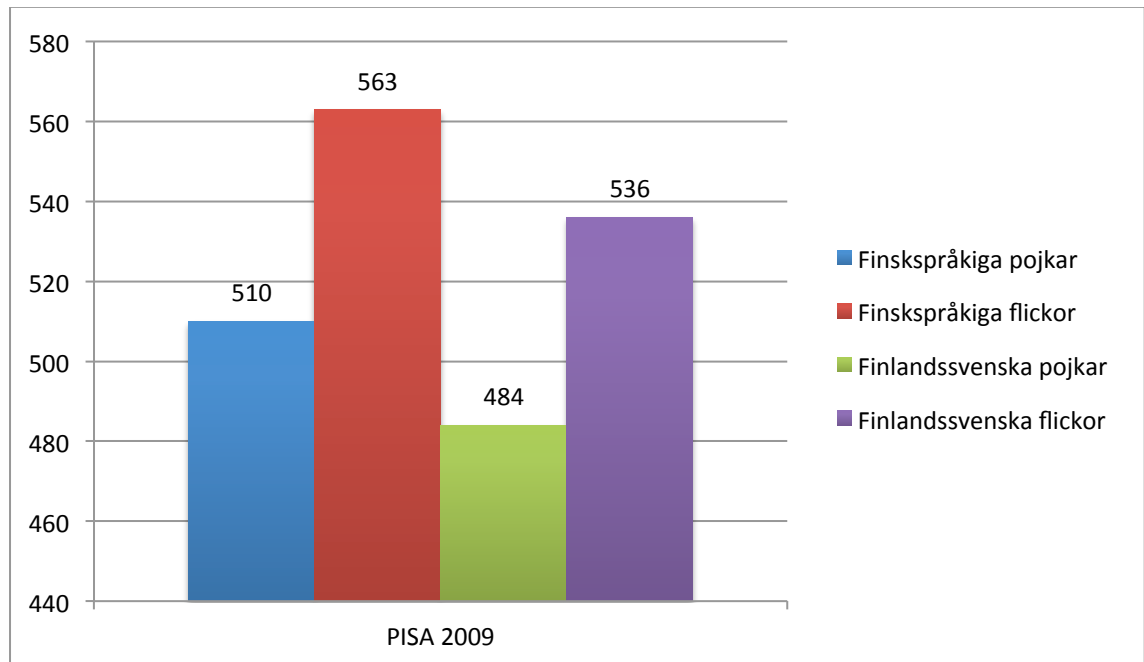

Sammanställt efter Hautamäki et al. (2008); Kupari & Välijärvi (2005); Kupari et al. (2013); OECD (2013b), (2013c), (2013d), (2013e), (2013f); Sulkunen & Välijärvi (2012); Välijärvi & Linnakylä (2002).

Figur 1 visar att Finland som helhet placerar sig högt ovanför OECD-ländernas medeltal under alla år, men om man tittar närmare på enbart flickorna respektive pojkarnas resultat är det annorlunda. Flickornas resultat ligger långt över pojkarnas och därmed även över Finlands totala resultat alla år. Den här skillnaden som hela tiden rör sig kring 50 poäng motsvarar enligt Brink, Nissinen & Vettenranta (2013) cirka ett års skolgång.

I figur 2 illustreras PISA-resultaten i läsförståelse från år 2009 enligt kön och språkgrupp. Finlands totala resultat var 536 poäng och OECD-medeltalet var 496 poäng (se figur 1). Flickorna har klart bättre resultat än pojkarna: Hos de finskspråkiga skiljer det 53 poäng och hos de svenskspråkiga skiljer det 52 poäng. De finskspråkiga pojkarna befinner sig ändå på ovansidan om OECD-medeltalet med 14 poäng till godo, men de finlandssvenska pojkarna ligger under OECD-medeltalet med 12 poäng. Resultatet är alarmerande eftersom det enligt Yle Nyheter TV-nytt (2013a) ligger på u-landsnivå.

Figur 2. Finlands PISA-resultat i läsförståelse 2009

Sammanställt efter Brink, Nissinen & Vettenranta (2013).

2.2 PIRLS

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) är en internationell undersökning där man mäter läsförståelsen hos elever i årskurs 4. Undersökningen koordineras av IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) och görs med fem års mellanrum. Den första undersökningen gjordes år 2001 och Finland deltog för första gången år 2011. (Koulutuksen tutkimuslaitos 2013a.)

Syftet med PIRLS är att utveckla utbildningen och läsundervisningen i de deltagande länderna. PIRLS är inte en enskild bedömning av elever, skolor eller lärare utan PIRLS ger istället en pålitlig och mångsidig bild av läsförståelsenivån och vilka faktorer som påverkar den. Sådan information är till nytta för skolor, beslutsfattare, föräldrar, elever och andra intresserade av skolans utveckling. (Koulutuksen tutkimuslaitos 2013a.)

De finländska resultaten i PIRLS 2011 var mycket goda, en delad andraplats bland 45 deltagande länder. Däremot var motivationen och engagemanget för läsning och läsundervisning bland de svagaste i jämförelsen. (Koulutuksen tutkimuslaitos 2013b.)

Eventuella skillnader mellan pojkar och flickor och finskspråkiga och svenskspråkiga elever i den här undersökningen har jag tyvärr inte kunnat hitta någon information om.

2.3 Läslust–Lukuinto

Läslust–Lukuinto är ett treårigt program som pågår år 2012–2015 och finansieras av undervisnings- och kulturministeriet och genomförs av humanistiska och pedagogiska fakulteten vid Uleåborgs universitet (Läslust 2013a). Målet med programmet är:

”att skapa verksamhetsmodeller för utvecklande av läs- och skrivfärdigheterna bland barn och unga och att stärka lärarnas, fostrarnas och bibliotekspersonalens medvetenhet, färdigheter och metoder när det gäller att främja mångsidiga läs- och skrivfärdigheter och läslust bland barn och unga samt mediefostran. Därtill strävar programmet efter att stärka barns och ungas intresse för och förmåga till mångsidigt läsande och skrivande, stärka deras användning av olika slags texter och medieinnehåll samt förbättra deras förmåga att ta till sig information och innehåll (innehållshantering och medieläsfärdighet).” (Läslust 2013a.)

Detta går till så att ett antal skol- och bibliotekspar runt om i Finland samarbetar för att utveckla nya verksamhetsmodeller för att främja läslusten och läs- och skrivkunskaperna hos 6–16-åringar. Verksamhetsmodellerna utvecklas under pilotskedet år 2013–2014 och år 2014–2015 firas temaåret för mångsidiga läsfärdigheter. Under programmets gång utvärderas verksamheten för att se hur väl målen har uppfyllts och vilka verksamhetsmodeller som kan användas även i framtiden (Läslust 2013b).

2.4 Läsning i den undersökta skolan

Den skola som jag undersöker i den här avhandlingen är en väldigt läsande skola. I en intervju med läraren Stina (fingerat namn) den 6.2.2014 berättar hon att förutom att man i skolan ordnar olika läsevenemang som *Läsnatten*³ och *Bokkalas*⁴ så har eleverna

³ Läsnatten ordnas en fredagskväll i slutet av mars i samarbete med Hem och skola och går ut på att det är något slags läsningsrelaterat program i skolan på kvällen och när programmet är slut får alla som vill

femton minuter tystläsning varje dag efter att de har kommit in från matrasten. Stina medger att tystläsningen i sig kanske inte ger så mycket, men att eleverna åtminstone får tillfälle att läsa. De flesta eleverna är positiva till den dagliga tystläsningen och kan säga t.ex. ”Yes, vi får läsa!”, men det finns också sådana elever som byter bok hela tiden och därmed kan komma upp i fem halvlästa böcker per vecka. Enligt Stina är det viktigt att försöka fånga upp sådana elever och få dem att bli mer motiverade att läsa.

Ett steg i den riktningen är det nya läsdiplomet som testas i och med skolans deltagande i det nationella Läslust-programmet. Läsdiplomet går ut på att eleverna ska göra elektroniska läsdiplomsuppgifter på Ipadar i takt med att de läser böcker, antingen pappersböcker eller elektroniska böcker. När de har läst tillräckligt många böcker och gjort uppgifter som hör ihop med dem belönas de med ett läsdiplom.

Meningen med läsdiplomet är att eleverna ska lära sig att analysera böckerna på olika sätt och inte bara skriva ”det hände det och det och boken var bra”. Stina säger att hon förstår inte vet hur medvetna eleverna själva kommer att vara att de analyserar en bok på ett visst sätt, för det beror på hur mycket lärarna poängterar det genom att fråga eleverna: ”Förstod ni nu att ni analyserade den här boken på det här sättet?”.

Stina säger att det är viktigt att läsdiplomet inte betraktas som enbart ett tidsfördriv utan det ska integreras i undervisningen så att modersmåslärarna kan ha nytta av det. Man kan gå igenom en uppgift gemensamt i klassen med eleverna så att alla får lära sig t.ex. hur man gör en tidslinje och vad som är viktigt att ha med i en sådan.

övernatta i skolan (tillsammans med en förälder). De två regler som finns är att det måste vara tyst kl. 22 och att ingen får säga åt någon annan att sluta läsa bara för att klockan är mycket. Den som är riktigt hugad kan därför stanna uppe hela natten och läsa i ficklampans sken om han eller hon vill.

⁴ Bokkalaset sker på valborg och då brukar de elever som har läst flest böcker premieras på något sätt.

3 Material

3.1 Informanter

Jag valde ut en informantgrupp som bestod av sex stycken pojkar i årskurs fem. Just de här pojkarna hade identifierats som en intressant grupp av läraren Stina därför att det fanns så många olika sorters läsare i gruppen. Eftersom pojkarna var minderåriga bad jag om deras vårdnadshavares skriftliga tillåtelse att medverka i undersökningen. En kopia av tillståndsblanketten finns som bilaga längst bak i avhandlingen.

Till näst följer en kort beskrivning av varje informant som läsare. Beskrivningen baserar sig på delar ur Fredriksson & Taubes (2012:56) läsmodell som anger olika bakgrundsfaktorer som kan påverka läsningen. De faktorer jag valde att undersöka i den här avhandlingen var läsvanor, stödjande och konkurrerande aktiviteter samt läsning före skolstarten. Stödjande aktiviteter har jag tolkat som t.ex. biblioteksbesök samt högläsning och konkurrerande aktiviteter har jag tolkat som t.ex. övriga fritidsintressen.

Albert spelar mycket fotboll på sin fritid, cirka 5–6 gånger i veckan. Han besöker biblioteket någon gång och då lånar han mycket, mest böcker. Han läser många olika sorters böcker och lite tidningar som t.ex. *Kalle Anka*. När han var liten brukade hans mamma läsa högt för honom. Han lärde sig läsa som 6–7-åring, innan skolan började.

Elias har många olika fritidsintressen: att vara hemma, vara med kompisar, titta på TV, spela Playstation, bygga med Lego, vara ute, cykla, nästan vad som helst. Han besöker flera olika bibliotek men läser hellre böcker hemma. Han läser faktaböcker, rekordböcker och vanliga skönlitterära böcker. Han läser också *Kalle Anka* och *Top Gear* (en biltidning) ibland. När han var liten brukade både hans mamma och pappa och hans syster läsa högt för honom. Han lärde sig läsa i skolan för han kunde bara lite innan det.

Herbert brukar t.ex. spela korgboll, cykla och vara med kompisar på fritiden. Han besöker biblioteket ibland, men de brukar oftast köpa böcker hem. Han säger hurudana böcker det ska vara, t.ex. fantasi eller skräck, och så köper hans mamma dem. Han läser

t.ex. Jeff Kinneys bokserie *Dagbok för alla mina fans* och *Kalle Anka*. Ibland läser han också dagstidningar för att ta reda på hurudant väder det ska bli. När han var liten läste hans mamma högt för honom och när han var 5 år kunde han börja läsa själv.

Kristian brukar köra motocross och cykla på sin fritid. Han brukar oftast bara använda biblioteket som mötesplats när han ska träffa sin kompis. Någon gång ser de på serietidningar där men det är ganska sällan. Han läser inga böcker alls på fritiden, endast traktortidningar någon gång och ibland någon dagstidningsartikel ifall det står något intressant i den. När han var liten brukade hans mamma läsa högt för honom någon gång. Han lärde sig läsa själv i början av ettan, men det började flyta på först på tvåan.

Lukas brukar vara hemma, hos kompisar eller ute på fritiden. Han besöker biblioteket någon gång och har alltid en bok med sig i väskan så att han kan läsa t.ex. på bussen eller hos en kompis. Han brukar också läsa serietidningar som *Tintin* och *Kalle Anka* och i dagstidningar läser han serierna och rubrikerna. Hans mamma och pappa läste högt för honom när han var liten och han lärde sig läsa själv när han började skolan.

Patrik spelar ofta handboll på fritiden och besöker biblioteket ibland, kanske tre gånger i månaden. Han brukar läsa spänningsböcker som t.ex. *Harry Potter*, deckarböcker och *Hungerspelen*. Han kan bläddra i dagstidningarna ifall de lämnats kvar på bordet vid frukosten. Han brukar också läsa på internet för att ta reda på fakta om olika saker han är intresserad av, t.ex. någonting i historia. Både hans mamma och hans pappa brukade läsa högt för honom när han var liten och han lärde sig läsa själv som 5-åring.

3.2 Analysmaterial

Jag samlade in tre typer av material för min avhandling: intervjuer, elevtexter i form av bokrecensioner och läsdiplomsuppgifter samt resultat från ett läsförståelsetest. Eftersom jag ville ta reda på om läsdiplomet hade någon inverkan på pojkarnas läsning samlade jag in material både under hösten 2013 och under våren 2014. Intervjuerna och läsförståelsetestet utfördes på samma sätt under både hösten och våren, men ele-

vtexterna skiljde sig åt eftersom det var fråga om handskrivna bokrecensioner som skrevs under hösten och elektroniska läsdiplomsuppgifter som gjordes under våren.

3.2.1 Intervjuer

I intervjuerna frågade jag pojkarna dels om deras läsvanor på fritiden och dels om deras åsikter om läsning i allmänhet, läsning på Ipad och vad de tyckte om läsplomet. Intervjuerna var halvstrukturerade, vilket betyder att man har ett antal på förhand uppställda frågor som ställs åt alla informanter, men under intervjuens gång kan man komplettera med uppföljande frågor vid behov. Vissa av svaren jag fick fram återfinns redan i informantbeskrivningarna, medan de övriga svaren om pojkarnas åsikter om läsning finns i analyskapitlet. Alla intervjuer var ca fem minuter långa eftersom pojkarna svarade ganska kortfattat på frågorna. Det var emellertid väntat eftersom barn inte nödvändigtvis orkar sitta stilla eller koncentrera sig så länge (jfr Trost 2005:38).

3.2.2 Bokrecensioner och läsplomsuppgifter

De handskrivna bokrecensionerna återfinns som bilagor längst bak i avhandlingen medan läsplomsuppgifterna finns inne i analysen eftersom de är så olika varandra. Tyvärr saknades en bokrecension av Patrik och likaså fick jag inte in några läsplomsuppgifter av varken Albert, Kristian eller Lukas eftersom de inte hann bli klara med uppgifterna innan jag avslutade min materialinsamling.

3.2.3 Läsförståelsetest

Läsförståelsetestet som jag använde heter *Ida och Filip* och är ett finlandssvenskt läsförståelsetest som är avsett för årskurs fem. Av upphovsrättsliga skäl publicerar jag

inte testet i sin helhet i avhandlingen utan jag beskriver kort de olika beståndsdelarna i testet nedan och sedan fokuserar jag på pojkarnas resultat i analysen.

Läsförståelsetestet innehåller sex olika ämnesområden med tillhörande frågor som ska besvaras. De tre första delarna handlar om syskonen Ida och Filip, deras mamma och pappa samt deras intresse för musik. Man ska läsa tre texter om de här sakerna och sedan svara på frågor utifrån texterna. Frågorna är flervalsfrågor med fyra alternativ.

Den fjärde delen består av två tidningstexter som handlar om en fotbollsmatch respektive om sophantering. Här ska man välja en lämplig rubrik till tidningstexterna utifrån de sex svarsalternativ som ges och sedan ska man också svara på flervalsfrågor utifrån texternas innehåll på samma sätt som man gjorde i de tre första delarna i testet.

Den femte delen i testet handlar om bostadsannonser. Man får läsa en text där Ida och Filips familj diskuterar om hurudana ställen de skulle vilja bo på. Därefter ska man läsa åtta bostadsannonser och para ihop rätt annons med rätt person som vill bo där.

Den sjätte och sista delen i testet innehåller fyra korta texter om olika utfärder som Ida och Filip åker på. I var och en av texterna finns det ett felaktigt ord som inte passar in i sammanhanget. Uppgiften är att hitta det felaktiga ordet och stryka under det.

4 Teori och analysmetod

Det här kapitlet inleds med ett referat av Gunilla Molloys (2007) forskning om pojkars läsning. Därefter följer ett kort teoriavsnitt som handlar om hur läsning och motivation hänger ihop eftersom jag undersöker hur ett läsdiplom eventuellt kan motivera pojkar att läsa mera. Sist i det här kapitlet kommer min tredelade metodbeskrivning.

4.1 Tidigare forskning om pojkars läsning

Pojkars läsning har tidigare undersökts av Gunilla Molloy (2007). Hon undervisade en klass i tre år, från åk 7 till åk 9, där pojkarna till en början uppvisade ett starkt motstånd mot läsning av skönlitteratur. Ett talande citat som yttrades av Pelle i åk 7 var:

”Jag tycker *Sandor/Ida* [min kursivering] sög hårt. Jag hatar och läsa därför hatar jag alla böcker. Jag ryser när jag ser en bok. Det är så tråkigt att läsa böcker, varför inte se en film, det är ju inte 1700talet. Fan jag är ju inte på 1700talet. Det är ju 2004. Jag kommer ju inte att läsa tråkiga böcker när jag blir stor för det är ju bara så tråkigt.” (Molloy 2007:9.)

Trots att Pelle uppvisade en stark ovilja mot bokläsning menar Molloy (2007) att det här ändå är en mycket bra text om man ser på den som en argumentation. Texten är kort och koncis och Pelle uttrycker sin ståndpunkt på ett klart och tydligt sätt. Argumentet om att man inte kunde se film på 1700-talet är förstås lite haltande. En möjlig tolkning är att Pelle menar att man på 1700-talet inte hade några valmöjligheter utan var tvungen att nöja sig med böcker = tråkigt, medan man idag kan välja att se en film istället = roligt. Men fast det finns fler medier idag än på 1700-talet betyder det inte att boken är utdöd, så i det avseendet måste Pelle träna lite mera på sin argumentation. (Molloy 2007.)

Molloy (2007) märkte att pojkar istället kan vara duktiga på andra områden, t.ex. när de skruvar med sina mopeder på fritiden. Samma Pelle som hatade att läsa boken *Sandor/Ida* säger så här om sitt fritidsintresse att skruva med mopeder:

”Jag älskar att mecka. Jag brukar mecka på landet med mina moppar. Nu har jag 2 St., en stylad Ciao som är lackad med flammor, fast den är till salu nu på blocket ...

Sen så meckar jag mycket med Sendan, det är en crossmoppe. Den har just blivit trimmad och gör upp till 80 km/h. Man kan trimma den mer utan att köpa trim. Med 70 cc och 23 mm förgasare och en ny kylare kan den göra 180 km/h, fast det är väldigt dyrt att trimma dem så mycket. Men utan trimmet bara om jag drar en plugg vid cylindern så kan de göra 120 km/h. Den är också nyrenoverad för 6000 och går som en klocka nu. Min första moppe som jag fick när ja var 12 var en Puch Florida 68. Den hade jag i typ 2 veckor. Sen så sålde jag den och köpte en liten svart Ciao. Den hade jag hela sommaren tills motorn skar.”
(Molloy 2007:27–28.)

Den här texten gör att Pelle framstår som en kompetent tekniker och kostnadsberäknare. Han använder sig av uttryck som ”drar en plugg vid cylindern” som inte är helt lätt att förstå för en oinvigd, men som därmed bevisar att Pelle innehar en annan språklig kompetens än den som efterfrågas i skolan. (Molloy 2007.)

Det som pojkarna gjorde i skolan var att de tyckte om att diskutera om böckerna som de hade läst, t.ex. existentiella frågor som ifall människan har en själ. Boksamtalen var viktiga för att förstå saker bättre och för att upptäcka nya saker som man hade missat. Molloy (2007) menar att boksamtalen är så viktiga att det i princip är onödigt att läsa om man inte pratar om det efteråt. Visserligen kan man kanske reflektera och ompröva sina värderingar och attityder om man läser tyst för sig själv, men det optimala lärandet sker i samtal mellan människor i en social praktik. (Molloy 2007.)

En ytterligare intressant aspekt gällande pojkars läsning som Molloy (2007) beskriver är deras förkärlek för att läsa om hjältar⁵ (samma gäller för flickor som gärna läser om hjältinnor). Ett sätt att få pojkarna att läsa skulle därmed vara att låta dem läsa just sådana böcker, men förstås skulle det också vara önskvärt att de skulle läsa om känslor och relationer, och gärna i samma bok. Det är ingen lätt sak för läraren att välja bok för en hel klass där både pojkars och flickors intressen ska tillgodoses. Därför kunde man lösa problemet t.ex. genom att låta varannan bok vara vald av läraren och varannan av eleverna själva, för i slutändan är det boksamtalet som är det viktiga. (Molloy 2007.)

⁵ Detta baserar sig på J. A. Appleyards (1991) teori om läsaren som hjälte eller hjältinna.

4.2 Läsning och motivation

Läsning är en komplicerad färdighet som består av tre olika processer: avkodning, förståelse och motivation. Avkodning betyder att läsaren kan känna igen, uttala och få tillgång till ordets mening. Det här är en färdighet som utvecklas över tid. Varje gång ett visst ord påträffas stärks läsarens minnesbild av ordet och efterhand känner läsaren igen ordet snabbare och säkrare. Då har avkodningen blivit automatiserad och läsaren kan istället fokusera på förståelseprocessen. Förståelsen gör att läsaren kan hitta en betydelse i texten, reflektera över den och dra slutsatser. Till skillnad från avkodningsprocessen kan förståelseprocessen inte automatiseras. (Lukimat 2014.)

Avkodning och förståelse har ett nära samband med varandra, men också motivation spelar en viktig roll vid läsningen. För en god läsutveckling behövs alla tre faktorer. Om någon av dem är lika med noll blir också produkten noll. Formeln ser ut så här:

$$\text{Läsning} = \text{avkodning} \times \text{förståelse} \times \text{motivation}$$

(Lukimat 2014.)

Motivation spelar en stor roll vid allt lärande, inte bara vid läsinläring. För att bibehålla en hög motivationsnivå på lång sikt hos läsaren räcker det inte med yttre motivation utan även den inre motivationen måste väckas. Det betyder att det är själva läsningen som borde belöna läsaren. För att nå en högre motivationsnivå behöver läsaren få möta skriftkulturen på ett positivt sätt samt få en omedelbar, positiv respons. (Lukimat 2014.)

När det gäller förhållandet mellan emotionella och motivationsbaserade problem och dålig läsfärdighet kan det vara svårt att avgöra vad som är orsak och vad som är verkan. Att misslyckas med skriftspråket kan få allvarliga följder. Vissa barn kan hamna i onda cirklar där ett misslyckande leder till flera. Om barnet börjar undvika skriftspråket minskar chanserna till en god inläring. Ifall barnets första möte med skriftkulturen har varit negativt kan det avskräcka barnet från läsning och senare påverka barnets motivation till läsning. En svag läsare undviker därför helst både läsning och skrivning. Den svaga läsaren kan ändå känna större motivation inför läsning och skrivning om han eller hon får läsa och skriva om sina egna intressen. En svag läsare läser sällan för nöjes

skull, istället väljer han eller hon en annan aktivitet. Därför är det viktigt att skapa så många lästillfällen i skolan som möjligt. (Lukimat 2014.)

Man måste komma ihåg att det inte är något fel på barnet om han eller hon inte är intresserad av läsning. Barn har olika intressen och känner motivation inför olika saker, man ska därför inte pressa ett barn till läsning. Trots det bör barnet delta i språkliga aktiviteter för att skapa en grund för god läsinlärning. För att uppnå en önskad läsförmåga behöver barnet förhålla sig positivt till läsningen samtidigt som det behöver ha tillägnat sig tillräckligt med språkkunskap. (Lukimat 2014.)

4.3 Analysmetod

Min analys består av tre olika kapitel: först presenterar jag pojkarnas läsning på hösten, sedan pojkarnas läsning på våren och sist deras åsikter om läsplomet. Med uttrycket pojkarnas läsning avser jag tre saker: deras åsikter om läsningen, deras bokrecensioner respektive läsplomsuppgifter samt deras resultat i läsförståelsetestet. I följande tre underavsnitt beskriver jag mina analysmetoder närmare.

4.3.1 Åsikter om läsning

Jag börjar analysen med att presentera pojkarnas åsikter om läsning från hösten. Åsikterna placerar jag in i en tabell där den första kolumnen behandlar deras åsikter om läsning i allmänhet och den andra kolumnen handlar om deras åsikter om läsning på Ipad. När jag undersöker pojkarnas läsning på våren gör jag på samma sätt som ovan. Pojkarnas åsikter om läsplomet återfinns sist i analyskapitlet.

4.3.2 Bokrecensioner och läsdiplomsuppgifter

Jag gör en funktionell och strukturell analys av bokrecensionerna och läsdiplomsuppgifterna. Analysen baserar sig på Josephson, Melin & Olivs (1990) modell för analys av elevtext. Med en funktionell analys avser jag här att jag undersöker om texterna uppfyller sitt syfte som bokrecensioner och läsdiplomsuppgifter, det vill säga finns all nödvändig information med och hur har uppgiftsinstruktionerna tolkats?

Enligt lärarens instruktioner skall det finnas med fem saker i en bokrecension: bokens titel, författare, handling, egen åsikt om boken samt motivering varför man tycker så. Instruktionerna i läsdiplomsuppgifterna är lite annorlunda i och med att det finns så många olika typer av uppgifter, men jag analyserar dem på samma sätt som bokrecensionerna för att kunna möjliggöra en jämförelse av texttyperna.

I de funktionella analyserna använder jag mig av tabeller där listar de olika pojknas texter och sedan sätter jag kryss för varje variabel (titel, författare, handling, egen åsikt och motivering) som finns med i texterna. Efter tabellerna förklarar jag innehållet i text.

För den strukturella analysen har jag valt ut några faktorer som kan vara intressanta. Dessa är textlängd, meningslängd, ordlängd, ordvariationsindex och rättstavning.

När jag räknar textlängden räknar jag alla ord som finns i den löpande texten, d.v.s. inga rubriker. Med meningslängd avser jag längden på de grafiska meningarna, alltså från stor bokstav till punkt. Ordlängden beräknar jag också enbart utifrån den löpande texten. På vissa ställen har jag tvingats modifiera texterna litet så att beräkningarna ska bli korrekta. T.ex. har jag lagt till punkter och skrivit ihop felaktigt särskrivna ord. Dessa fel uppmärksammar jag naturligtvis sedan när jag undersöker rättstavningen.

Ordvariationsindex (OVIX) är en mätmetod som kan användas för att kontrollera elevers ordförråd och därmed deras språkutveckling. OVIX går ut på att man räknar ut kvoten mellan alla ord i en text (löporden) och de olika orden (graforden). En kortare text innehåller förstås proportionellt fler löpord än vad en lång text innehåller, och därför har man vägt in längdvariationer i beräkningsmetoden. Formeln som används är

inte helt lätthanterlig eftersom den innehåller logaritmer, men man kan använda dataprogram för att göra beräkningarna så då går det lättare. (Josephson, Melin & Oliv 1990.) Jag har använt mig av en räknare på <http://lix.se/> för att göra uträkningarna.

Några jämförelsevärden för OVIX i olika årskurser är:

Åk 4 0,50

Åk 6 0,55

Åk 9 0,60

(Josephson, Melin & Oliv 1990.)

Rättstavningen undersöker jag genom att följa den här listan på vanliga feltyper:

1 sär- och sammanskrivning

2 felaktig enkel- och dubbelteckning

3 stor och liten bokstav

4 utelämnande av bokstav

5 utbyte, tillägg eller utelämnande av bokstav i ljudstridigt tecknat ord

6 utbyte av bokstav i ljudenligt tecknat ord

7 två eller flera fel i samma ord

8 tillägg av bokstav

9 fel på ng-ljudets teckning

10 utelämning av diakritiskt tecken

11 omkastning av bokstäver

(Josephson, Melin & Oliv 1990.)

De strukturella analyserna illustrerar jag med hjälp av tre olika tabeller. Den första tabellen innehåller textlängd, meningslängd, ordlängd och OVIX och de två övriga tabellerna innehåller rättstavning. I den första rättstavningstabellen listar jag de olika typerna av fel som finns och i den andra har jag räknat ut rättstavningsprocenten som jag har fått fram genom att dividera antalet rätt stavade ord med det totala antalet ord.

4.3.3 Läsförståelsetest

Det finlandssvenska läsförståelsetestet som jag använde heter *Ida och Filip*. Testets huvudsyfte är att vara ett kartläggningsinstrument för elever i åk 5. Med hjälp av testet ska man kunna identifiera och uppmärksamma elever som presterar ett svagt resultat. Svaga resultat ska vidare utredas av (special)läraren och även analyseras kvalitativt. (Staffans, Risberg & Kronberg 2013.) Min avsikt med att utföra testet var att se hur pojkarna presterade i förhållande till varandra och för att se om det skedde någon utveckling från tiden innan läsplomet till tiden efter att det hade införts. Jag gjorde nämligen testet två gånger med pojkarna, i november 2013 och i mars 2014.

Testet borde egentligen ha utförts i oktober för att kunna jämföras med normvärdena, men av praktiska skäl kunde testet inte utföras förrän i november den första gången. Jag anser att man ändå bör kunna tillämpa normpoängen lite försiktigt för att veta ungefär var på skalan pojkarna befinner sig. Jag tolkar därför resultaten med hjälp av den normerade resultattabellen som är tagen ur Staffans, Risberg & Kronberg (2013:23):

Tabell 1. Poäng i läsförståelsetestet

Poäng	Verbal bedömning
>26	Mycket god
25	God
24	God
23	God medelnivå
21-22	God medelnivå
20	Medelnivå
17-19	Medelnivå
15-16	Medelnivå
13-14	Medelnivå
12	Medelnivå
10-11	Svag medelnivå
8-9	Svag medelnivå
3-7	Svag
2	Svag
0-1	Mycket svag

5 Pojkarnas läsning på hösten

5.1 Åsikter om läsning

Första gången jag intervjuade pojkarna frågade jag dem rent allmänt vad de tyckte om läsning och vad de ansåg om läsning på Ipad. I tabell 2 återger jag ordagrant vad pojkarna sa. Den första kolumnen innehåller pojkarnas åsikter om läsning i allmänhet och den andra kolumnen innehåller deras åsikter om läsning på Ipad.

Alla pojkar verkade tycka att läsning i allmänhet var någorlunda positivt, men de flesta av dem framhöll också att det beror på hurudan bok man läser. Om det är en bra, rolig eller spännande bok är det roligt att läsa, men om det är en tråkig bok så kan det kännas *”helt dumt ... eller tråkigt”* som Elias uttryckte det.

Exakt hur roligt det är att läsa varierade mellan pojkarna. Lukas verkade vara den ivrigaste när han förklarade att *”de e så roligt att när man får uppleva fast ett äventyr ... som, du kanske vet Hunger Games?”*. Dessutom var han den enda som gav en avslutande kommentar om läsning vid intervjuens slut när han sa *”Nå, ja-ja-ja ska nog va heter de säga att läsning e nog bra. Man läser ju snabbare och de e ändå roligt”*.

Patrik, Elias, Herbert och Albert var alla ganska jämna i sina åsikter när de tyckte att läsning är *”ganska roligt”*, *”roligt”* eller *”helt roligt”*, men att det beror på vilken bok man läser. Kristian i sin tur verkade ha en ganska neutral inställning till att läsa eftersom han ansåg att det är *”helt ok”*, varken speciellt roligt eller speciellt tråkigt.

När det gällde läsning på Ipad sa de flesta pojkarna att de ännu inte hade läst så många sådana böcker. Patrik ansåg att det inte var någon skillnad på att läsa en pappersbok och en elektronisk bok, medan Herbert tyckte att det kändes annorlunda men kunde inte förklara varför. Lukas, Elias, Herbert och Kristian föredrog alla att läsa på papper. Kristian förklarade det med att det är jobbigt att zooma när man läser på en Ipad.

Tabell 2. Åsikter om läsning

Namn	Läsning i allmänhet	Läsning på Ipad
Albert	Umm, no e de helt roligt. ... Int vet jag, om de e en bra bok	Nåå, int brukar ja läsa så mycke på nå Ipad men
Elias	Umm, nå beror på boken att de e [ohörbart] de e roliga böcker men sen när ja int tycker om boken så tycker ja de e helt dumt ... eller tråkigt ... så att beror om boken om att om den boken e rolig läser ja kanske ett par hundra sidor i dagen om ja rikit vill eller ... på nån gång två timmar kanske sjutti sidor om de e helt ok men om de e tråki bok så läser ja nästan ... nåja int så mycky	Ja läser int så mycky på Ipad bara pappre läser ja oftare på
Herbert	Joo, det beror på boken å ... ja, ja, no e de [roligt]	De känns lite annorlunda fö ... ja vet int vaffö men, bara känns o-olikt. ... Ja tycker mer om att läsa från papper
Kristian	Nå no e de helt ok om man ba h-hittar en bra bok	Umm, int nån bok men vi ha no hunni läsa, de e no mycke kivogare å läsa på me en bok än på Ipad. ... Ja vet int, de e, de e när man måst allti flytta så här me fingre när man zoomar in så mycky
Lukas	Jo de e roligt. ... Nåå man, de e så roligt att när man får uppleva fast ett äventyr ... som, du kanske vet Hunger Games? så ha ja läst [...] Nå, ja-ja-ja ska nog va heter de säga att läsning e nog bra. Man läser ju snabbare och de e ändå roligt	Nåå, int så mycke. ... Nå, nå int rikit ... kanske liite lättare [med pappersböcker] int vet ja ... Nå kanske lite svårare [på Ipad] tycker ja. ... Nå, ja ha int rikit, ja ha int läst så många böcker på Ipads
Patrik	No e de ganska roligt sen när man hittar en spännande bok ... t.ex. Harry Potter e en bra bok	Nå de känns helt likadant när man läser på dator

5.2 Bokrecensioner

Bokrecensionerna är handskrivna texter som producerades av pojkarna innan läsplomet infördes. Varje pojke skrev en bokrecension förutom Patrik som tyvärr inte skrev någon alls. I analysen använder jag mig enbart av exempel ur bokrecensionerna, men de fullständiga texterna finns som bilagor längst bak i avhandlingen. Korta exempel finns inne i texten medan långa exempel har en löpande numrering. Jag gör först en funktionell analys av bokrecensionerna och sedan en strukturell analys.

5.2.1 Funktionell analys

Tabell 3 illustrerar den funktionella analysen av bokrecensionerna. Ett kryss i rutan betyder att variabeln finns med i texten, men om rutan är tom betyder det istället att variabeln saknas. Efter tabellerna förklarar jag innehållet i text.

Tabell 3. Funktionell analys av bokrecensioner

Namn	Titel	Författare	Handling	Åsikt	Motivering
Albert	X	X	X	X	
Elias	X		X	X	X
Herbert	X	X	X	X	X
Kristian	X		X	X	X
Lukas	X		X	X	X

5.2.1.1 Titel och författare

Att få med titeln i en bokrecension är inte något problem för någon av pojkarna. Orsaken till det är förmodligen att titeln är det mest centrala när man omtalar en bok, så det skulle därför vara lite märkligt att utesluta den informationen ur en bokrecension. Det jag reagerade på var att Kristian hade läst boken *Ktm SX 85 vm. 2013 ohjekirja* som helt klart är finskspråkig trots att de borde ha läst svenska böcker.

Det verkar inte vara lika självklart för pojkarna att berätta vem som är författare till en bok. Lukas och Kristian som båda två har läst faktaböcker, en jägarhandbok respektive en motorcykelhandbok, saknar författare i sina bokrecensioner. Lukas anger ingen orsak till att han har uteslutit författarens namn, men Kristian skriver ”*Författarna vät jag inte riktigt*”, vilket antyder att det kan vara svårt att hitta författarens namn i en faktabok.

Eftersom en faktabok kan betraktas som ett allmänt verk är det inte nödvändigtvis lika viktigt heller att veta vem som har skrivit den, vilket kan vara en orsak till att Lukas har utelämnat informationen från sin bokrecension. Elias däremot som också saknar författare i sin bokrecension har läst en skönlitterär bok som heter *SVJ*⁶. Orsaken till att han inte har skrivit ut författarens namn är troligen bara slarv.

5.2.1.2 Handling

Handlingen är också något som knappast kan uteslutas i en bokrecension, men hur mycket som återberättas skiljer sig emellertid ganska mycket från pojke till pojke. Den mest koncisa texten står Kristian för när han beskriver *Ktm SX 85 vm. 2013 ohjekirja*:

Exempel 1

”boken är i sin egen typ en snabb start bok. där visar man hur och var alla muttrar och [oläsbart] [oläsbart] plats är”

Den mest utförliga beskrivningen i sin tur görs av Albert som har läst *Dra åt skogen, Sune!* av Sören Olsson och Anders Jacobsson:

Exempel 2

”... den handlade om när Sune och hans familj var ute i skogen och campa. Sunes bästa kompis Sophie och hennes familj var också med. Men sedan började båda familjerna bråka med varandra. Det var bara Sune och Sophie som inte bråkade med varandra. Dom tyckte att det var jobbigt. Sune och Sophie hjältar för att dom hittade tusentals år gamla grottmålningar.”

⁶ *SVJ* betyder Stor Vänlig Jätte. Boken är skriven av Roald Dahl (Wikipedia 2014).

Herbert har också läst en Sune-bok, *Sune i Grekland*, och beskriver den så här:

Exempel 3

"Sune och hans familj far till grekland Med Sophies Familj, var Sune blir kär i en annan flicka! Han tror att hon är kär i honom men hon är inte och så får hon Sune att göra konstiga saker."

Till skillnad från de andra som avslöjar slutet i sina böcker behåller Elias spänningen i sin bokrecension om *SVJ* av Roald Dahl. Elias ställer nämligen frågan *"Hur kommer det här att ta slut?"* åt läsaren istället för att berätta hur det går:

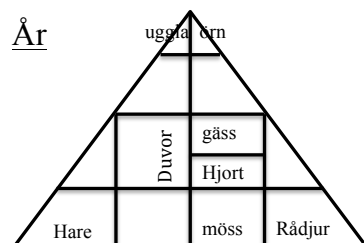
Exempel 4

"en jätte som är snäll. som kidnappar en flicka för att flickan såg jätten. S V j som är den snella jätten för flickan till ett bärg som det finns nio dumma jättar. hur kommer det här att ta slut?"

Lukas som skriver om *Första jägarboken* kompletterar sin bokrecension med en bild. Bilden skulle kunna fungera bra i sammanhanget men det blir lite oklart vad den föreställer. Antagligen ska meningen som finns under bilden förklara vad bilden handlar om, men vad som menas med ordet *år* till vänster om bilden förblir oklart.

Exempel 5

"I början berättade, om uppväxt av växter och om djur. Den berättade om olika hagelgevärs patroner. Och om Räv stamen är liten då är hararna mera. Det måste vara fler växtätare än kött ätare/rovdjur."

Kött ätare kan inte äta växter men växt ätare äter växter och seda äter kött ätarna dem."

5.2.1.3 Åsikt och motivering

En egen åsikt om boken är nödvändigt i en bokrecension för att det ska bli just en recension och inte bara ett referat. Dessutom ska man motivera varför man tycker på ett visst sätt. I alla de här bokrecensionerna finns det egna åsikter. Motiveringar finns också i alla utom i Alberts recension om *Dra åt skogen, Sune!*. Han skriver bara:

Exempel 6

”Jag tyckte att boken var bra [...] Rate 4/5”

De pojkar som har läst skönlitterära böcker beskriver böckerna som underhållande:

Exempel 7

”Boken var bra För att den var rolig. [...] Den VAR BRA! Rating: 3/5”

(Herbert om *Sune i Grekland*)

Exempel 8

”Jag tycker att boken är bra för att det händer mycket i den. [...] rolig, spännande bra att läsa.” (Elias om *SVJ*),

medan de som har läst faktaböcker anser att de har lärt sig något konkret av böckerna:

Exempel 9

”Jag har ”lärt” mig gäta mycket av den. [...] bra bok åtminstone [...] bokens vitsord 5/5 [...] Den är bäst.”

(Kristian om *Ktm SX 85 vm. 2013 ohjekirja*)

Exempel 10

”Bra bok. Rekomenderas åt dem som vill bli jägare. Rekomenderas, jag vill lära känna jägar yrket och är intreserad.” (Lukas om *Första jägarboken*).

5.2.2 Strukturell analys

I den strukturella analysen undersöker jag textlängd, meningslängd, ordlängd, OVIX och rättstavning i bokrecensionerna. Tabell 4 illustrerar textlängd, meningslängd, ordlängd och OVIX. Siffrorna i tabellen baserar sig på den löpande texten i bokrecensionerna och beaktar således inte rubrikerna. Tabell 5 innehåller olika typer av stavfel som finns i bokrecensionerna och i tabell 6 har jag räknat ut rättstavningsprocenten eftersom texterna är olika långa. Till skillnad från den övriga strukturella analysen beaktar rättstavningen all text i bokrecensionerna, inklusive rubriker. Orsaken till det är att jag har hittat vissa fel i rubrikerna så jag anser att man bör räkna med dem.

5.2.2.1 Textlängd, meningslängd, ordlängd och OVIX

Tabell 4. Textlängd, meningslängd, ordlängd och OVIX i bokrecensionerna

Namn	Textlängd	Meningslängd i genomsnitt	Ordlängd i genomsnitt	OVIX
Albert	76	9,5	4,80	0,70
Elias	56	9,33	4,11	0,68
Herbert	58	9,67	4,02	0,75
Kristian	46	7,67	4,37	0,87
Lukas	63	7,88	5,29	0,75

Ser man på textlängden verkar alla de här bokrecensionerna mycket korta men i och med att de är skrivna för hand kan vissa av dem ändå täcka en hel A4-sida beroende på hur stor handstil som har använts. Alberts text täcker en hel sida, Lukas' nästan en hel sida och de tre övriga texterna är cirka en halv A4-sida långa. Enligt läraren Stinas åsikt hade texterna ändå gärna fått vara längre än så här.

Albert, Elias och Herbert ser ut att skriva längre meningar än Kristian och Lukas, men det förekommer även en liten snedvridning här eftersom ingen av de här texterna hänger ihop helt från början till slut. I alla texter har pojkar nämligen skrivit bokens vitsord eller annat omdöme i lösryckta meningsfragment som inte hör ihop med texten som

beskriver bokens handling. T.ex. skriver Albert ”Rate 4,5” och Elias skriver ”rolig, spännande bra att läsa” efter att den övriga recensionstexten har tagit slut.

Jag har ändå valt att räkna med de här meningsfragmenten till den löpande texten eftersom den analyserbara delen av bokrecensionerna annars skulle bli väldigt liten. De här meningsfragmenten som kan vara betydligt kortare än den övriga texten påverkar därför den genomsnittliga meningslängden och gör den kortare än vad den skulle vara om man bara fokuserade på den delen av texten som faktiskt hänger ihop.

Ordlängden i de här bokrecensionerna rör sig kring 4–5 tecken per ord, vilket förenklat sett kan sägas indikera ett ganska enkelt språk. Lukas som har de längsta orden har använt många sammansatta ord som t.ex. *hagelgevärspatroner*, *köttätare* och *växtätare*, medan t.ex. Elias som har de nästkortaste orden har använt sig av många *som* och *är*.

Det är lite problematiskt att beräkna ordvariationsindex (OVIX) på så korta texter som de här eftersom det är naturligt att en kort text innehåller fler graford i proportion till löporden än vad en lång text gör. Enligt Josephson, Melin & Oliv (1990) borde en femteklassares OVIX befinna sig någonstans mellan 0,50 och 0,55 så enligt de jämförelsetalen ligger de här pojknarnas OVIX på en mycket hög nivå. Resultatet skulle troligen ha blivit annorlunda om texterna hade varit lite längre.

5.2.2.2 Rättstavning

I tabell 5 listar jag de stavfel som finns i bokrecensionerna och av vilka typer de är. Eftersom texterna är olika långa har jag även angett rättstavningsprocenten i tabell 6.

Procentuellt sett är Alberts text mest rättstavad medan Herberts text innehåller mest fel. Alberts text innehåller enbart fem fel medan de övriga texterna har mellan tio och sexton olika fel. Kristians text innehåller åtta olika feltyper, Herbert och Lukas har fem olika feltyper och Elias har fyra olika feltyper. Bland stavfelen finns det inga av typen ”sammanskrivning”, ”fel på ng-ljudets teckning” eller ”omkastning av bokstäver”, men av de övriga finns det varierande mängd, vilket beskrivs till näst.

Tabell 5. Rättstavning i bokrecensionerna

Namn	Sär- och sammanskrivning	Felaktig enkel- och dubbelteckning	Stor och liten bokstav	Utelämnande av bokstav	Utbyte, tillägg eller utelämnande av bokstav i ljudstridigt tecknat ord	Utbyte av bokstav i ljudenligt tecknat ord	Två eller flera fel i samma ord	Tillägg av bokstav	Fel på ng-ljudets teckning	Utelämnning av diakritiskt tecken	Omkastning av bokstäver	Totalt
Albert				1	3					1		5
Elias			6	1	2					1		10
Herbert		5	6	1	2		1					15
Kristian	2		3	1	1	1	1	1		2		12
Lukas	8	4	1	2			1					16

Tabell 6. Rättstavningsprocent i bokrecensionerna

Namn	Totala antalet ord (inkl. rubriker)	Antal rättstavade ord	Rättstavningsprocent
Albert	80	75	93,8 %
Elias	59	49	83,1 %
Herbert	61	46	75,4 %
Kristian	53	41	77,4 %
Lukas	73	57	78,1

Särskrivning förekommer hos Kristian (*start bok, gjätte mycket*) och hos Lukas (*jägar boken, hagelgevärs patroner, Räv stamen, kött ätare/rovdjur, kött ätare, växt ätare, kött ätarna, jägar yrke*). De ord som Kristian har särskrivit är de enda sammansatta orden som finns i hans text. Lukas har också särskrivit alla sina sammansatta ord förutom när han har skrivit *växtätare* korrekt en gång, vilket är lite inkonsekvent. Särskrivningen beror inte på handstilen för det finns ett tydligt mellanrum i alla de särskrivna orden.

Felaktig enkelteckning förekommer hos Herbert (*anan* istället för *annan*, *Förfatare* istället för *Författare*, *Olson* istället för *Olsson*, *Jacobson* istället för *Jacobsson*) och hos Lukas (*Räv stamen* istället för *Rävstammen*, *Rekomenderas* istället för *Rekommenderas* (2 gånger), *intreserad* istället för *intresserad*). Det är förståeligt att de två efternamnen har fått felaktig enkelteckning eftersom man kan stava dem på olika sätt. Orden *rekomenderas* och *intreserad* låter också som om de enbart skulle ha enkelteckning, så det är antagligen orsaken till att de har blivit felstavade. Felaktig dubbelteckning förekommer endast en gång hos Herbert då han skriver *hanns* istället för *hans*, och då är det antagligen igen uttalet som gör att bokstaven *n* dubbeltecknas.

Felaktiga små och stora bokstäver förekommer hos alla pojkar utom Albert. Elias och Kristian har enbart glömt att sätta stor bokstav i början av några meningar, men Herbert och Lukas har använt sig av några oförklarliga stora bokstäver inne i meningar (se exempel 11 och 12). Dessutom har Herbert skrivit hela sin rubrik med versaler, *grekland* med små bokstäver och skrivit ett avslutande omdöme med blandade små och stora bokstäver och även med en betydligt större handstil: ”*Den VAR BRA!*”.

Exempel 11

”*Sune och hanns famili far till grekland Med Sophies Famili, var Sune blir kär i en anan flicka! [...] Boken var bra För att den var rolig.*” (Herbert)

Exempel 12

”*Och om Räv stamen är liten då är hararna mera.*” (Lukas)

Utelämnande av bokstav men också utelämnande av hela ord förekommer i alla bokrecensioner. Albert har glömt ordet *blev* i meningen *Sune och Sophie _ hjältar...*, Elias har glömt ordet *i* i meningen *...ett bärg som det finns nio dumma jättar _* och Lukas saknar ordet *de* i meningen *I början berättade _ om uppväxt av växter....* Lukas’ utelämnande av ord kan bero på att uttrycket *berättade de* flyter ihop när man uttalar det och därför tänker man inte på att båda orden behövs när man ska förmedla samma sak i skrift. Enstaka bokstäver som har utelämnats beror antagligen på slarv. Sådant förekommer hos Herbert som skriver *Ander* istället för *Anders*, Kristian som skriver *ohjekirj* istället för *ohjekirja* och Lukas som skriver *seda* istället för *sedan*.

Utbyte, tillägg eller utelämnande av bokstav i ljudstridigt tecknat ord finns hos alla utom Lukas. Albert skriver *campa* istället för *campade* och *dom* istället för *de* (2 gånger). Elias har skrivit *snella* istället för *snälla* och *bärg* istället för *berg*. Herbert har skrivit *famili* istället för *familj* (2 gånger), och Kristian har skrivit *bokrecentation* istället för *bokrecension*. Kristians ord *bokrecentation* verkar dessutom vara en sammanblandning av orden *bokpresentation* och *bokrecension*. Utbyte av bokstav i ljudenligt tecknat ord hittade jag endast hos Kristian som skrev *vät* istället för *vet*.

Två eller flera fel i samma ord finns hos Herbert, Kristian och Lukas. Herberts ord *Famili* innehåller både felaktig stor bokstav och utbyte i ett ljudstridigt tecknat ord. Kristians ord *gjätte mycket* innehåller särskrivning och tillägg av bokstav. Lukas ord *Räv stamen* innehåller felaktig stor bokstav, särskrivning samt felaktig enkelteckning.

Tillägg av bokstav förekommer endast en gång och då hos Kristian som skriver ordet *gjätte mycket*, vilket jag redan nämnde. Utelämning av diakritiskt tecken förekommer inte i någon av texterna, men jag har istället räknat in avsaknad av skiljetecken under den här punkten. Skiljetecken saknas hos Albert, Kristian och Lukas. Albert har glömt ett kommatecken i rubriken *Dra åt skogen _ Sune!* Elias har glömt ett kommatecken i meningen *rolig, spännande _ bra att läsa*, och Kristian har glömt punkter på två ställen.

5.3 Läsförståelsetest

I tabell 7 redovisar jag pojkarnas resultat från den första omgången av läsförståelsetestet. Jag redovisar poängen för varje delmoment i testet för att kunna kontrollera var skillnaderna ligger i pojkarnas prestationer. För att tolka poängen använder jag mig av den verbala bedömningen som hör till testet och som finns i min metodbeskrivning. Pojkarna är rangordnade enligt poängantal. Förkortningarna i tabellen syftar på de olika delområdena i testet (I & F = Ida & Filip, M & P = mamma & pappa, Text 1 = tidningstext om fotboll, Text 2 = tidningstext om sophering, Bost = bostadsannonser). Siffrorna efter snedstreck angiver möjliga poäng för varje delområde.

Tabell 7. Läsförståelsetest på hösten

Namn	I & F	M & P	Musik	Text	Text	Bost	Utfärd	Summa/
	/4	/4	/7	1 /3	2 /5	/4	/4	31
Patrik	4	3	3	2	3	2	2	19
Lukas	4	3	5	0	3	1	1	17
Albert	3	3	4	2	1	2	0	15
Herbert	3	2	3	3	2	1	1	15
Elias	3	2	3	2	3	1	0	14
Kristian	3	2	3	2	0	0	0	10

Enligt den verbala bedömningen befinner sig alla pojkar utom Kristian på medelnivå (12–20 poäng) med sina läsförståelsekunskaper. Kristian med sina 10 poäng ligger på en svag medelnivå (8–11 poäng). Kristians svaga resultat kan delvis förklaras med att han inte svarade på alla frågor utan lämnade hela tretton frågor obesvarade. Om han hade besvarat fler frågor hade han rimligen kunnat få fler poäng, också genom att bara gissa sig till svaren. De andra pojkarna hade också lämnat några frågor obesvarade, men orsaken till det var troligen att de hade glömt att bläddra fram till sista sidan av testet.

Om man tittar närmare på poängen i de olika delområdena ser man att pojkarna proportionellt fick fler poäng i den första halvan av testet där de skulle läsa tre olika texter om Ida och Filip, deras mamma och pappa samt familjens musikintresse. Även den första tidningstexten som handlade om en fotbollsmatch verkade ganska enkel för pojkarna. Patrik och Lukas fick båda fulla poäng i den första texten om Ida och Filip och Herbert var den enda som fick fulla poäng i texten som handlade om fotboll.

Att Lukas fick noll poäng i fotbollstexten men ändå presterade nästbäst i testet beror kanske på att han inte själv spelar så mycket fotboll och därmed inte hade sådana kunskaper som kunde behövas för att svara rätt på flervalsfrågorna. Alberts och Elias' nollor i det sista delområdet där man skulle hitta ett felaktigt ord i en text beror på att de inte hade svarat överhuvudtaget på de frågorna. Kristian hade, som jag redan nämnde, lämnat tretton frågor obesvarade så därför har han tre nollor i slutet av tabellen.

6 Pojkarnas läsning på våren

6.1 Åsikter om läsning

Andra gången jag intervjuade pojkarna frågade jag dem återigen rent allmänt vad de tyckte om läsning och vad de ansåg om läsning på Ipad. Tabell 8 är uppbyggd på samma sätt som den tidigare åsiktstabellen: i den första kolumnen finns deras åsikter om läsning i allmänhet och i den andra kolumnen finns deras åsikter om läsning på Ipad.

När jag intervjuade pojkarna den andra gången bad jag dem specifikt att de skulle säga sina ärliga åsikter om läsningen. Det kan nämligen hända att de inte var helt ärliga första gången jag intervjuade dem eftersom vi inte kände varandra så bra då. Pojkarna kanske trodde att jag förväntade mig ett visst svar av dem då och då gav de mig ett sådant. I vissa fall var jag tvungen att ställa några följdfrågor för att få ett mer utvecklat svar av dem. Jag har lagt med mina följdfrågor inom hakparenteser i tabellen.

I den här intervjuomgången var tre av pojkarna, Patrik, Lukas och Elias, positivt inställda till läsning. Lukas sa *"No tycker ja om läsning"* och Patrik sa att det var *"riktigt roligt å läsa"*. Båda två tyckte om läsning för att böckerna kan vara spännande. Lukas kompletterade med att säga att det också kan vara både intressant och lärorikt. Elias som också tyckte att läsning är *"helt kiva"* framhöll att det beror på om det är en bra bok.

Alberts åsikt om läsning var väldigt neutral eftersom han ansåg att det är *"helt ok"*, varken speciellt roligt eller speciellt tråkigt. Två pojkar som däremot var lite mer negativt inställda till läsningen var Herbert och Kristian. Herbert sa att han inte tyckte om att läsa själv men han tyckte nog om att höra på när någon annan läser för honom. Kristian i sin tur gick ut väldigt hårt och fördömde läsningen. Han upprepade två gånger att läsning är helt tråkigt, kallade texten onödig och sa att man inte har någon nytta av den och att det bara slösar tid. Ändå är det väldigt intressant att han hade förstått att det är viktigt att *kunna* läsa, men han tyckte fortsättningsvis att det inte är viktigt att läsa. Förmodligen syftade han på att man behöver kunna läsa för att exempelvis förstå uppgiftsinstruktioner, men han vill inte läsa bara för läsandets skull.

Tabell 8. Åsikter om läsning

Namn	Läsning i allmänhet	Läsning på Ipad
Albert	Nå, int vet jag. No e de helt nå, nå no e de helt ok	Nå, int på Ipad
Elias	Mm, de e helt kiva om man hittar en bra bok, men om de e en dålig bok e det helt tråkigt	Jå, men ja tycker mer om å läsa på boken [Varför?] Vet int
Herbert	Jag tycker int riktigt om att läsa faktiskt, nåä. Int egentligen, de e, ja vet int egentligen varför. De e bara int riktigt min sak. Alltså jag tycker inte om att <i>själv</i> läsa, tycker no, ja tycker om att lyssna på när nån annan läser	Nå, bara pappersböcker
Kristian	Det är helt tråkigt! Det är helt ... tråkigt. Nå, de e man måst ba läsa en text som e helt onödi, man har ingen nytta av den. De tuhlaa bara tid. Nå, int vet ja, för att de e inget viktigt. Eller no e de liksom viktigt att kunna läsa men de e liksom int viktigt att liksom ... läsa. Tycker ja de åtminstone	Nå, ja tycker int så hemskt mycke om att läsa på Ipad, för att man måst hela tiden då zooma texten å sen ... blir de, sen de blir såndän mera, man får mycky bättre liksom snabbare huvuvärk å så där
Lukas	No tycker ja om läsning, när de kan va spännande böcker och intressanta allt möjligt, lärorika också	Nå int rikit då nej, int nu när vi ha haft dehär läsdiplomet ha ja int läst på Ipad. [Nån annan gång?] Jo. [Vad tyckte du om det då?] Nå det var lite annorlunda. [Föredrar du något sätt?] Ja kanske tycker kanske lite mer om så här pappersböcker [Varför?] Nå att de e sån härn fysisk form. De e no kanske lite roligare än att, kanske, dra sådär
Patrik	Ja tycker de e rikit roligt å läsa, eller ibland om de blir nå spännande bok å man blir mitt i så e de jätteroligt å läsa den. Sen blir de lite sådär konstigt när man slutar läsa den så måst man hitta nån bra bok igen	Ja har int läst någå böcker på Ipad

Gällande pojkarnas åsikter om läsning på Ipad var det bara Elias som hade testat det efter att läsdiplomet infördes. Han föredrog fortsättningsvis att läsa pappersböcker men visste inte varför. Lukas sa att han tyckte mera om pappersböcker för att de har en fysisk form och att man slipper dra med fingrarna för att bläddra. Kristian sa att han inte tycker om att zooma i elektroniska böcker samt att han snabbare får huvudvärk av dem.

6.2 Läsdiplomsuppgifter

Det finns många olika typer av läsdiplomsuppgifter. I instruktionerna till läsdiplomsuppgifterna har det inte explicit sagts att man måste nämna författare eller vad man tyckte om boken och varför. Jag kommer ändå att leta efter titel, författare, handling, åsikt och motivering i läsdiplomsuppgifterna för att kunna jämföra den funktionella analysen av bokrecensionerna med den funktionella analysen av läsdiplomsuppgifterna. Efter den funktionella analysen följer en strukturell analys på samma sätt som tidigare.

Alla läsdiplomsuppgifter har publicerats antingen på skolans blogg eller Youtube-konto. Av anonymitetsskäl kan jag inte länka till någondera av tjänsterna, men jag har tagit skärmdumpar av alla läsdiplomsuppgifter som jag inkluderar i min analys. Eftersom inte alla pojkar hann göra läsdiplomsuppgifter under den tiden som jag samlade in mitt material kan jag bara analysera Elias', Herberts och Patriks uppgifter.

6.2.1 Funktionell analys

I tabell 9 listar jag varje läsdiplomsuppgift enligt modellen ”namn + nummer”. Jag anger även vilken typ av läsdiplomsuppgift det är eftersom alla är så olika. Tabellen fungerar på samma sätt som den som jag använde för den funktionella analysen av bokrecensionerna. Ett kryss i rutan betyder att den ifrågavarande variabeln finns med och en tom ruta betyder att den saknas. Efter tabellen förklarar jag innehållet i text.

Tabell 9. Funktionell analys av läsdiplomsuppgifter

Namn	Titel	Författare	Handling	Åsikt	Motivering
Elias 1 = karta	X	X			
Elias 2 = tankekarta	X		X	X	X
Elias 3 = bild	X				
Herbert 1 = boktrailer	X		X	X	X
Herbert 2 = bild	X			X	X
Herbert 3 = omslag	X	X			
Herbert 4 = förf.porträtt	X	X			
Patrik 1 = karta	X	X			
Patrik 2 = tankekarta	X	X	X		

6.2.1.1 Titel och författare

Titeln finns med i alla läsdiplomsuppgifter, antingen i rubriken till blogginlägget eller, som i Herbert 1, som namn på en Youtube-film. Som jag konstaterade i analysen av bokrecensionerna är titeln så gott som obligatorisk information för att man ska förstå vilken bok det är frågan om så man kan nästan inte utesluta den informationen.

Författaren verkar inte vara lika viktig eftersom den informationen har uteslutits ur fyra uppgifter. Elias 3 och Herbert 2 saknar författare antagligen därför att de är faktaböcker och då är kanske inte författarens namn lika framträdande som i en skönlitterär bok. Elias 3 har uteslutit författaren Christer Fuglesangs namn trots att han i uppgiften

Elias 1 har läst en bok av samma författare och där nämner hans namn. I Herbert 1 skulle det ha funnits flera möjligheter att nämna författarens namn, både i namnet på Youtube-klippet och inne i själva boktrailern där det förekommer fotografier av boken och text som handlar om boken, men Herbert har lyckats undvika alla sätt att göra det.

I Patrik 2 (se exempel 16) får man veta extra mycket information om författaren trots att det inte var ett krav i uppgiften som gick ut på att göra en tankekarta utgående från boken. I Patrik 2 berättas det att författaren Anna Jansson är en svensk författare som är född den 13 februari i Visby och att boken *Piratens ö* är hennes nionde bok.

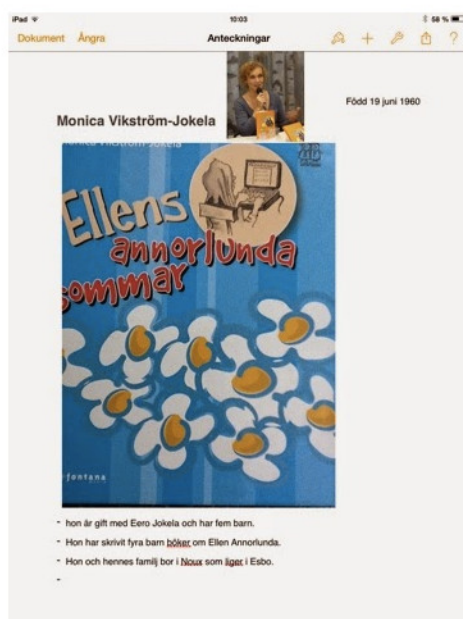
I Herbert 4 (se exempel 13) som handlar om boken *Ellens annorlunda sommar* handlar hela uppgiften om författaren för att uppgiften är att göra ett författarporträtt som ska innehålla både text och bild. Författaren och bokens omslag finns avbildade i uppgiften och i texten som finns ovanför och under bilderna står det:

Exempel 13 (Herbert 4)

”Monika Vikström-Jokela. Född 19 juni 1960.

- *hon är gift med Eero Jokela och har fem barn.*
- *Hon har skrivit fyra barn böker om Ellen Annorlunda.*
- *Hon och hennes familj bor i Noux som ligger i Esbo.”*

har läst *Ellens annorlunda sommar* av Monica Vikström-Jokela

6.2.1.2 Handling

Handlingen beskrivs på mycket olika sätt i de olika uppgifterna eftersom de ser så olika ut. Beskrivningen av handlingen i Youtube-boktrailern Herbert 1 som handlar om Jeff Kinneys bok *Dagbok för alla mina fans – usla utsikter* är den som mest liknar bokrecensionerna, även om meningarna är mer fragmentariska i boktrailern. I exempel 14 har jag gjort en avskrift av texten som finns i boktrailern. Den ser förstås lite annorlunda ut när man ser den på Youtube eftersom texten varvas med fotografier ur boken då.

Exempel 14 (Herbert 1)

Dagbok för Alla Mina Fanns Usla Utsikter

”Bok om en pojke som bara vill vara inne och spela hela sommaren..

Hans famili är lite dumba i huvudet....

Mycket roligt händer under sommaren

Dena bok är inte lika trokig som böker brukar vara.....

Läs också dom andra dag bökerna...

Dagbok bökerna är inte bara böker... De är Roliga!

Dagbok för Alla Mina Fanns Usla Utsikter”

I tankekartorna som har gjorts av Elias 2 och Patrik 2 återges handlingen i ett mer kortfattat format. I Elias 2 (se exempel 15) får man bl.a. veta att boken *Sifferplaneten* av Christer Fuglesang handlar om rymden, att de åker framåt och bakåt i tiden med en stor

raket och hittar en ny planet. Karaktärerna i boken är en arg mamma, en helt vanlig pappa, Markus som är en äventyrare, en klok professor och en mus som heter Max.

Exempel 15 (Elias 2)

I Patrik 2 (se exempel 16) får man veta mycket om handlingen i boken *Piratens ö* av Anna Jansson. Huvudpersonen heter Emil. Han har en gul kiosk som fungerar som deckarbyrå. Han har också en syster som heter Linda som hjälper till på deckarbyrån och en busig hund som heter Molly. Olika platser som förekommer i boken är t.ex. Emils hem och piratens ö. Saker som händer är t.ex. att de åker på klassresa till en ö, blir sjösjuka under båtresan till ön, letar efter banditer och hittar dem.

Exempel 16 (Patrik 2)

De övriga uppgifterna (se exempel 13, 17-21) berättar inte så mycket om handlingen i böckerna eftersom de bara består av ett författarporträtt, kartor, bilder och ett omslag.

Exempel 17 (Elias 2)

Exempel 18 (Elias 3)

har läst boken djur i världens natur

Exempel 19 (Herbert 2)

har läst: Varför hade Triceratops horn?

Den var intresant och berättade slnt som jag inte viste om dinosaurier och döms tid.

Omslaget som gjorts av Herbert 3 (se exempel 20) om boken *Hubert får huvudrollen* av Arne Svigen är lite speciellt eftersom man i den uppgiften ska använda bokens

ursprungliga omslag och sedan med hjälp av en viss app förändra omslagets utseende. Man kan även lägga till ord som hör ihop med boken på omslaget. Det är lite svårt att läsa vilka ord som står på det nya omslaget men jag kan åtminstone identifiera ett par namn, Hubert och Nilsen, som är namn på karaktärer i boken. Utöver det har Herbert 3 skrivit *yolo* och *swag* på omslaget, men de orden passar inte riktigt in i sammanhanget eftersom de är på engelska och inte har någon direkt anknytning till boken.

Exempel 20 (Herbert 3)

har läst Hubert får huvud rollen av ARNE SVIGEN

Exempel 21 (Patrik 2)

6.2.1.3 Åsikt och motivering

Åsikter och motiveringar finns endast i uppgifterna Elias 2, Herbert 1 och Herbert 2, men det var heller inte obligatoriskt i läsplomsuppgifterna. Elias 2 skriver i sin tankekarta att boken *Sifferplaneten* är spännande för att den handlar om fantasi och stora monster. Herbert 1 skriver i sin boktrailer om *Dagbok för alla mina fans – usla utsikter* att ”Dena bok är inte lika trokig som böcker brukar vara... [...]Dagbok böckerna är inte bara böcker... De är Roliga!” vilket antyder att han vanligen inte gillar att läsa men att den här boken var så rolig att han tyckte om att läsa den. Herbert 2 skriver att boken *Varför hade Triceratops horn?* var ”intressant och berättade sånt som Jag inte viste om dinosaurier och doms tid” vilket tyder på att han har lärt sig nya saker från boken.

6.2.2 Strukturell analys

Den strukturella analysen av läsdiplomsuppgifterna utför jag på samma sätt som jag gjorde med bokrecensionerna, förutom att vissa siffror inte går att beräkna när det inte finns hela meningar i texterna eller när det saknas text helt och hållet. I sådana fall där en siffra saknas helt och hållet har jag märkt ut det med ett streck i tabellen. I tabell 10 redovisar jag textlängd, meningslängd, ordlängd och OVIX så långt det går och i tabell 10 och 11 redovisar jag olika typer av stavfel samt rättstavningsprocenten. Också här fokuserar jag på den löpande texten i tabell 10 och på all text i tabell 11 och 12.

6.2.2.1 Textlängd, meningslängd, ordlängd och OVIX

Tabell 10. Textlängd, meningslängd, ordlängd och OVIX i läsdiplomsuppgifterna

Namn	Textlängd	Meningslängd i genomsnitt	Ordlängd i genomsnitt	OVIX
Elias 1 = karta	-	-	-	-
Elias 2 = tankekarta	57	-	5,11	0,74
Elias 3 = bild	-	-	-	-
Herbert 1 = boktrailer	57	7,13	4,51	0,79
Herbert 2 = bild	15	15	4,6	0,93
Herbert 3 = omslag	-	-	5	1
Herbert 4 = förf.porträtt	36	7,8	4,39	0,86
Patrik 1 = karta	2	-	13	1
Patrik 2 = tankekarta	123	-	4,97	0,80

Textlängden eller snarare antalet ord varierar kraftigt mellan de olika uppgifterna men det är naturligt eftersom de är av så olika typ. Herbert 1 (se exempel 14) har mest sammanhängande text även om det också där är frågan om ganska fragmentariska meningar i hans boktrailer. Tankekartorna Elias 2 (se exempel 15) och Patrik 2 (se exempel 16) innehåller rätt så många ord, 57 respektive 123 ord, men de texterna är bara delvis sammanhängande eftersom tankekartorna består av bubblor med enstaka ord och fraser. Herbert 2 och Patrik 1 innehåller väldigt få ord, 15 respektive 2, och kan nästan inte räknas med när man undersöker textlängden, men eftersom vissa läsdiplomsuppgifter saknar text helt och hållet har jag ändå tagit med dem för jämförelsens skull.

Meningslängden går egentligen bara att beräkna i Herbert 1 och Herbert 4 eftersom de är de enda läsdiplomsuppgifterna som innehåller flera meningar. Herbert 2 som har meningslängden 15 innehåller bara en mening så man kan inte säga så mycket utifrån det, förutom att den meningen är väldigt lång i jämförelse med de två andra meningslängderna som rör sig kring 7. Man måste givetvis vara försiktig när man tolkar ett medeltal eftersom det kan innehålla både kortare och längre meningar.

Ordlängden rör sig mellan 4 och 5 tecken i alla läsdiplomsuppgifter förutom Patrik 1 där ordlängden är hela 13 tecken. Det har emellertid en enkel förklaring: i den texten finns det enbart två ord som båda är väldigt långa: *omklädningsrum* och *fotbollsplan*.

OVIX i alla de här texterna ligger långt över det normala för årskurs fem (0,50–0,55), men det beror på att texterna är korta och delvis rätt så osammanhängande. Patrik 2 har visserligen 123 ord i sin text men eftersom det är en tankekarta så är det naturligt att det förekommer många graford eftersom man skriver så kortfattat som möjligt.

6.2.2.2 Rättstavning

I tabell 11 listar jag hur många stavfel som förekommer i läsdiplomsuppgifterna och av vilka typer de är. I tabell 12 redovisar jag rättstavningsprocenten i de olika uppgifterna.

Tabell 11. Rättstavning i läsdiplomsuppgifterna

Namn	Sär- och sammanskrivning	Felaktig enkel- och dubbelteckning	Stor och liten bokstav	Utelämnande av bokstav	Utbyte, tillägg eller utelämnande av bokstav i ljudstridigt tecknat ord	Utbyte av bokstav i ljudenligt tecknat ord	Två eller flera fel i samma ord	Tillägg av bokstav	Fel på ng-ljudets teckning	Utelämnning av diakritiskt tecken	Omkastning av bokstäver	Totalt
Elias 1 = karta	1		1				1					3
Elias 2 = tankekarta	2	1			1	1	1					6
Elias 3 = bild			1					1				2
Herbert 1 = boktrailer	2	9	1		2	1		1				16
Herbert 2 = bild		3	1	1	1							6
Herbert 3 = omslag	1		1									2
Herbert 4 = förf.porträtt	1	2	1									4
Patrik 1 = karta	1											1
Patrik 2 = tankekarta	1	1	6									8

Tabell 12. Rättstavningsprocent i läsdiplomsuppgifterna

Namn	Totala antalet ord (inkl. rubriker)	Antalet rättstavade ord	Rättstavningsprocent
Elias 1 = karta	17	14	82,4 %
Elias 2 = tankekarta	64	58	90,6 %
Elias 3 = bild	10	8	80 %
Herbert 1 = boktrailer	57	41	71,9 %
Herbert 2 = bild	22	16	72,7 %
Herbert 3 = omslag	10	8	80 %
Herbert 4 = förf.porträtt	40	36	90 %
Patrik 1 = karta	9	8	88,9 %
Patrik 2 = tankekarta	132	124	93,9 %

Patrik 2 har högst rättstavningsprocent med åtta fel av tre olika typer. Elias 2 har näst-högst rättstavningsprocent med sex fel av fem olika typer. Herbert 1 har lägst rättstavningsprocent med sexton fel av sex olika typer. Bland stavfelen i läsdiplomsuppgifterna finns det inga fel av typerna ”sammanskrivning”, ”fel på ng-ljudets teckning”, ”utelämning av diakritiskt tecken” eller ”omkastning av bokstäver”, men av de andra finns det varierande mängd och de beskrivs närmare nedan.

Särskrivning finns i Elias 1 (*Vatten Världen* istället för *Vattenvärlden*), Elias 2 (*Siffer planeten* istället för *Sifferplaneten*, *till baka* istället för *tillbaka*), Herbert 1 (*dag böckerna* istället för *dagböckerna* (2 gånger)), Herbert 3 (*huvud rollen* istället för *huvudrollen*), Herbert 4 (*barn böker* istället för *barnböcker*), Patrik 1 (*fotbolls plan* istället för *fotbollsplan*) och Patrik 2 (*mellan namn* istället för *mellannamn*). Alla särskrivningar finns i sammansatta ord, förutom i ordet *tillbaka* som skrevs av Elias 2.

Felaktig enkel- och dubbelteckning finns hos Elias 2 (*Frammot* istället för *framåt*), Herbert 1 (*Fanns* istället för *Fans* (2 gånger), *duma* istället för *dumma*, *denna* istället för *denna*, *böcker* istället för *böcker* (2 gånger), *också* istället för *också*, *dag böckerna* istället för *dagböckerna* (2 gånger)), Herbert 2 (*intresant* istället för *intressant*, *berätade* istället för *berättade*, *viste* istället för *visste*, Herbert 4 (*böcker* istället för *böcker*, *liger* istället för *ligger*) och Patrik 2 (*Janson* istället för *Jansson*).

Felaktiga små och stora bokstäver förekommer hos Elias 1 (*Vatten Världen* istället för *Vattenvärlden*), Elias 3 (*djur* istället för *Djur* i början av en boktitel), Herbert 1 (*De är Roliga!* istället för *De är roliga!*), Herbert 2 (*ARNE SVIGEN* istället för *Arne Svigen*), Herbert 4 (*hon* istället för *Hon* i början av en mening) Patrik 2 (*piratens* istället för *Piratens* i början av bokens titel, namnet *vern* istället för *Vern* och *visby* istället för *Visby*). Patrik 2 har också några felaktiga versaler som kan bero på Ipadens automatiska rättstavning. I tre av bubblorna där texten sträcker sig över två rader börjar nämligen båda raderna med versaler trots att allting hör till samma fras.

Utelämnande av bokstav förekommer endast en gång hos Herbert 2 som skriver *sånt* istället för *sådant*. Utbyte, tillägg eller utelämnande av bokstav i ljudstridigt tecknat ord finns i Elias 2 (*eventyrare* istället för *äventyrare*), i Herbert 1 (*famili* istället för *familj* och *dom* istället för *de*) och i Herbert 2 (*doms* istället för *deras*). Utbyte av bokstav i ljudenligt tecknat ord finns i Elias 2 (*Frammot* istället för *framåt*) och i Herbert 1 (*trokig* istället för *tråkig*). Två eller flera fel i samma ord finns i Elias 1 (*Vatten Världen* istället för *Vattenvärlden* innehåller både särskrivning och felaktig stor bokstav) och Elias 2 (*Frammot* istället för *framåt* innehåller både felaktig dubbelteckning och utbyte av bokstav i ljudenligt tecknat ord). Tillägg av bokstav hittas i Elias 3 (*världends* istället för *världens*) och Herbert 1 (*Dagbok böckerna* istället för bara *Dagböckerna*).

6.3 Läsförståelsetest

I tabell 13 redovisar jag resultatet från den andra omgången av läsförståelsetestet. Jag har rangordnat pojkarna i poängordning precis som i den tidigare läsförståelsetabellen.

Tabell 13. Läsförståelsetest

Namn	I&F /4	M&P /4	Musik /7	Text 1 /3	Text 2 /5	Bost /4	Utfärd /4	Summa/ 31
Herbert	4	3	5	2	3	2	3	22
Patrik	4	3	5	3	4	0	3	22
Lukas	3	3	2	2	4	2	3	19
Elias	2	3	2	3	3	0	3	16
Kristian	3	3	4	2	1	1	0	14
Albert	2	2	1	2	2	2	0	11

I den här omgången av testet placerade sig pojkarna på tre olika resultatnivåer. Herbert och Patrik befann sig på god medelnivå (21–23 poäng), Lukas, Elias och Kristian på medelnivå (12–20 poäng) och Albert på svag medelnivå (8–11 poäng).

De två första delområdena om Ida och Filip och deras mamma och pappa samt det fjärde delområdet med tidningstexten om fotboll verkade vara de lättaste. Det nästsista delområdet att pricka in rätt bostadsannons åt rätt familjemedlem var det svåraste.

Fulla poäng fick Patrik och Herbert i den första uppgiften och Patrik och Elias i den fjärde uppgiften. Patrik fick noll poäng i bostadsannonsuppgiften trots att han annars fick högst poäng, men det betyder antagligen att det var en svår uppgift. Albert som fick noll i uppgiften där man skulle strecka under felaktiga ord hade svarat på uppgiften men fått allting fel. Kristian som också fick noll i den uppgiften hade inte svarat något alls.

7 Pojkarnas åsikter om läsdiplomet

För att få reda på om läsdiplomet hade någon märkbar effekt på de här pojkarna så bad jag dem att berätta sina ärliga åsikter om det. Jag frågade även om de tyckte att läsdiplomsuppgifterna var lätta eller svåra. I tabell 14 finns pojkarnas allmänna åsikter om läsdiplomet och i tabell 15 finns deras åsikter om svårighetsgraden.

Tabell 14. Åsikter om läsdiplomet

Namn	Läsdiplomet
Albert	Nå, nå, no e de helt ok de också. [Lär du dig något speciellt då du gör uppgifterna?] Nå nä. [Varför inte?] Nå, däffö fö att ja int lär, man int lär sig någån sådär jättemycke av de, men no e dom helt roliga att göra så där. [Vad skulle du vilja göra istället för läsdiplomet?] Nå, bara läsa sådär fritt. [Tycker du inte om att behöva skriva något efter att du har läst?] Ja, eller beror på va man måst skriva och så. [Är läsdiplomsuppgifterna roligare än att skriva vanliga bokrecensioner?] Jå
Elias	Ja tycker de e dom e helt onödiga, vaffö e de viktigt att göra uppgifter? Ska man int bara läsa? [Tycker du inte att du förstår böcker bättre när du har gjort en uppgift?] Nä, ja förstår dom lika bra. Hellre sku ja kunna läsa då när man gör någån uppgifter. [Skulle du hinna läsa dubbelt så mycket om du inte gjorde uppgifter?] Jå
Herbert	Ja tycker att de e kiva å göra uppgifter men ja föstår int riktigt vaffö man ska göra de där läsdiplome, egentligen. Alltså ja tror int att vi har nån nytta av de där diplome överhuvudtaget. [Är det inte motiverande att få ett diplom?] Nä int egentligen
Kristian	De e helt onödigt. Nå för att vi sku hellre, fö vi e ren på femman å vi sku kuna gör nå nyttigt liksom som vi sku på riktigt ha nån nytta av. Int vet ja men någo, någo liksom man sku måsta gå igenom på femman. [Kemi och fysik?] niin just någån sånt
Lukas	Nå e de ganska bra att unga får läsa att dom lite uppmuntras att läsa mera. [Tror du att dom vill läsa mera när dom får diplommet?] Nå jå, kanske
Patrik	Ja tycker de e helt kiva att man får alla uppmuntran å läsa. [Ska det bli roligt att få ett diplom till sist?] Ja

Tabell 15. Åsikter om läsdiplomets svårighetsgrad

Namn	Läsdiplomets svårighetsgrad
Herbert	Nå de ha no vari ganska enkelt
Kristian	Int e d någo svårt men de e ba liksom tråkigt och jag tycker att de e helt onödigt. No e de liksom roligare på det sättet att gör på Ipad för att de finns liksom mera man kan gör nå musik på Ipad på de sätte så då e de liksom ... bättre ... å roligare
Lukas	Int ha dom vari så svåra. [Har de varit roliga?] Jå [Om du jämför vanlig bokrecension och Ipad, är det roligare på Ipad?] Ipad
Patrik	De ha vari helt int rikit lätt å int rikit svårt heller, det finns svåra och lätta uppgifter

Det var endast Patrik och Lukas som tyckte att läsdiplomet var en bra uppmuntran för att vilja läsa mera. Lukas var lite mera tveksam än Patrik men han var ändå positivt inställd till läsdiplomet. Albert var ganska neutralt inställd till diplomet men han tyckte inte att han lärde sig något speciellt av det även om det var roligt att göra uppgifterna.

Elias, Herbert och Kristian tyckte alla att läsdiplomet var onödigt. Elias och Herbert förstod inte riktigt vad nyttan med diplomet var, medan Kristian helst skulle ha valt bort det helt och hållet till förmån för något annat ämne som man behöver lära sig i skolan.

Pojkarna verkade ändå tycka att det var någorlunda roligt att göra uppgifterna på Ipad och de flesta var överens om att det var roligare att göra läsdiplomsuppgifter istället för att skriva vanliga bokrecensioner på papper. Både Elias och Albert tyckte att det skulle vara bättre att bara få läsa istället för att göra uppgifter. Elias menade också att han skulle hinna läsa dubbelt så mycket under den tiden som går åt till att göra uppgifter.

Angående svårighetsgraden på läsdiplomet så ställde jag inte den frågan åt alla eftersom det var en fråga som uppstod efterhand i intervjuerna. De som svarade på frågan menade att svårighetsgraden har varit ganska lagom, inte för lätt och inte för svårt.

8 Sammanfattning

Den här avhandlingen skrevs inom ramen för det nationella läsfrämjande programmet Läslust–Lukuinto. Jag undersökte sex stycken pojkars läsning i samband med att deras skola deltog i Läslust-programmet genom att testa ett s.k. elektroniskt läsdiplom. Ett elektroniskt läsdiplom betyder att man gör uppgifter på en Ipad efter att man har läst böcker och när man har gjort tillräckligt många uppgifter får man ett läsdiplom.

Jag ville ta reda på vilken effekt läsdiplomet hade på pojkarnas läsning så därför undersökte jag deras åsikter om läsning, deras bokrecensioner och läsdiplomsuppgifter samt deras resultat i ett läsförståelsetest före och efter införandet av läsdiplomet. Eftersom jag ville få en så bred bild som möjligt av pojkarna som läsare undersökte jag även deras läsvanor på fritiden samt andra möjliga faktorer som kunde påverka deras läsning.

De här pojkarna i årskurs fem visade sig vara en väldigt heterogen grupp läsare, vilket också deras lärare Stina ansåg redan innan jag påbörjade avhandlingsarbetet. En grov kategorisering av gruppen kunde vara att det fanns positivt inställda läsare, neutralt inställda läsare och negativt inställda läsare, men det fanns också variationer av dem.

Elias, Lukas och Patrik hörde till de positivt inställda läsarna. Lukas och Patrik angav både före och efter läsdiplomet att de tyckte om att läsa därför att det är spännande när man får uppleva ett äventyr som t.ex. *Hungerspelen* av Suzanne Collins. Elias ansåg också att det är roligt att läsa men han framhöll hela tiden att det beror på om det är en bra bok eller inte. Om boken är bra kan han läsa upp till flera hundra sidor per dag.

Albert var en rätt så neutralt inställd läsare som tyckte att läsning är helt okej, varken speciellt roligt eller speciellt tråkigt. Herbert var lite ambivalent för han tycker inte om att läsa själv, men han lyssnar ändå gärna när någon annan läser för honom. Kristian däremot var en klart negativt inställd läsare för han sa att läsning är helt tråkigt och bara slöseri med tid. Han medgav ändå att det är viktigt att *kunna* läsa, men att det inte är viktigt att läsa. Det tolkade jag som att Kristian ansåg att det är viktigt att kunna läsa för att tillgodogöra sig information, men att det inte är viktigt att läsa för nöjes skull.

Eftersom Ipaden var så central i och med införandet av läsplomet frågade jag även pojkarna vad de tyckte om att läsa på Ipad ifall de hade testat att göra det. Ingen av dem tyckte att det var bättre att läsa på Ipad än att läsa en pappersbok, för det är roligare att kunna hålla i en pappersbok och bläddra på riktigt istället för att bara dra med fingret. Kristian påstod också att Ipaden lättare ger honom huvudvärk än vad en pappersbok gör.

Jag undersökte pojkarnas läsplomsuppgifter och även deras bokrecensioner som de skrev innan läsplomet infördes. Jag gjorde en funktionell analys av texterna där jag undersökte om de uppfyllde sitt syfte och innehöll allt som en bokrecension respektive en läsplomsuppgift bör göra (titel, författare, handling, åsikt och motivering). Jag gjorde också en strukturell analys där jag kontrollerade textlängd, meningslängd, ordlängd, ordvariationsindex (OVIX) och rättstavning i texterna.

Funktionellt sett fanns alla de nödvändiga delarna i bokrecensionerna med förutom i några fall där författarens namn saknades och en gång saknades en åsiktsmotivering. Strukturellt sett var bokrecensionerna rätt så korta och osammanhängande. Handlingen i böckerna presenterades i varierande omfattning, men betygsättningen av böckerna placerades ofta i skilda meningfragment nedanför den löpande texten. De korta och osammanhängande texterna orsakade en viss snedvridning i den strukturella analysen när jag beräknade meningslängd och ordvariationsindex, eftersom jag skulle ha behövt lite längre texter för att kunna jämföra mina siffror med de jämförelsetal som jag hade. Textlängd, ordlängd och rättstavning gick dock bra att beräkna i de här texterna.

Albert skrev den längsta och mest felfria bokrecensionen, medan Kristian skrev den kortaste och även hann få med många olika typer av stavfel i den. Lukas hade problem med sårskrivning i sin bokrecension, Herbert hade många felaktiga enkelteckningar och Elias glömde ofta bort att börja sina meningar med stor bokstav. Patrik hade inte skrivit någon bokrecension alls så jag kunde inte jämföra hans text med de andra pojkarnas.

Gällande läsplomsuppgifterna så hann inte alla pojkar göra sådana innan jag avslutade min materialinsamling. Dår för kunde jag bara analysera Elias', Herberts och Patriks uppgifter. Att de andra pojkarna inte hade gjort några läsplomsuppgifter kan bero på flera saker: kanske hade de inte läst några böcker eller så var de ointresserade av att göra läsplomsuppgifterna. Det var dock förvånande att Lukas som var en av de pojkar

som tyckte allra mest om läsning inte hade gjort en enda läsdiplomsuppgift. Jag misstänker därför att avsaknaden av uppgifter kan bero på tekniska orsaker. Uppgifterna kanske fanns men de hade inte hunnit laddas upp på skolans blogg i tid.

Det fanns många typer av läsdiplomsuppgifter att välja mellan, både sådana som krävde att man skulle skriva mycket och sådana som enbart krävde att man skulle rita något. Av de uppgifter som jag undersökte var merparten olika former av rituppgifter, vilket eventuellt kan betyda att pojkarna ville komma lätt undan eftersom en rituppgift enligt min uppfattning borde vara enklare att utföra än vad det skulle vara att skriva en text.

Det fanns inga krav på att läsdiplomsuppgifterna skulle innehålla exakt alla delar som bokrecensionerna gjorde (titel, författare, handling, åsikt och motivering) eftersom alla uppgifter såg lite olika ut. Jag undersökte ändå om de här delarna fanns med eller inte för att kunna göra en likadan analys som jag gjorde med bokrecensionerna. Det jag kom fram till var att titeln fanns med i alla uppgifter men författaren saknades i många uppgifter. Handlingen beskrevs på väldigt olika sätt eftersom vissa uppgifter innehöll mer text och andra mest bara bestod av bild eller en karta. Åsikter och motiveringar fanns bara i tre uppgifter. Huvudsaken var ändå att pojkarna följde just den instruktion som fanns till den läsdiplomsuppgift de hade gjort och det lyckades de bra med.

För att övergå till resultaten i läsförståelsetestet kan jag konstatera att de åtminstone delvis hängde ihop med pojkarnas åsikter om läsning. I den första omgången av testet fick de båda pojkarna som tyckte mest om läsning, Patrik och Lukas, högst poäng och Kristian som tyckte att läsning var tråkigt fick minst poäng. Trots individuella skillnader i poängen befann sig alla pojkar utom Kristian på medelnivå. Han befann sig istället på en svag medelnivå, delvis för att han lät bli att svara på hela tretton frågor i testet.

I den andra omgången ändrades resultatet ganska mycket. Alla fick bättre resultat förutom Albert som försämrade sitt resultat och gled ner från medelnivå till svag medelnivå. Överraskande var att Herbert fick högst poäng i den andra testomgången och förbättrade sitt resultat från medelnivå till god medelnivå. Även Patrik placerade sig på god medelnivå. De övriga pojkarna, inklusive Kristian, befann sig på medelnivå.

En faktor som åtminstone för vissa av pojkarna verkade hänga ihop med deras resultat i läsförståelsetestet och deras åsikter om läsning var vid vilken ålder de lärde sig att läsa. Patrik och Herbert lärde sig båda att läsa som 5-åringar, Albert som 6-7-åring och Elias, Lukas och Kristian först i skolan. Kristian sa dessutom att hans läsning började rulla på först på tvåan. Patrik som både tyckte mycket om att läsa och fick bäst resultat i läsförståelsetestet lärde sig läsa tidigt, medan Kristian som inte alls tyckte om att läsa och presterade sämst i läsförståelsetestet den första gången lärde sig att läsa sent.

Jag undersökte också om det hade förekommit högläsning hemma hos de här pojkarna när de var små. Alla uppgav att åtminstone mamma hade läst högt för dem, medan Elias, Lukas och Patrik uppgav att också pappa hade läst högt för dem. Just de här tre pojkarna är också de som verkar tycka mest om läsning så man kan tänka sig att pappornas läsning har haft en positiv inverkan på deras inställning till läsning.

Läsvanorna var ganska lika för alla de här pojkarna förutom för Kristian som sa att han inte alls läser några böcker på fritiden. Han besöker inte heller biblioteket utan kör mest motocross eller cyklar. De andra pojkarna besöker biblioteket ibland och läser både böcker serietidningar och dagstidningar. Herbert uppgav att de även brukar köpa böcker hem. Två av pojkarna, Albert och Patrik, uppgav att de brukar sporta mycket på fritiden men enligt vad jag har kommit fram till här så verkar de ändå ha gott om tid för läsning.

Till sist frågade jag pojkarna vad de tyckte om läsplomet och hur svåra eller lätta uppgifterna hade varit. Det var enbart Patrik och Lukas som var helt positivt inställda till läsplomet och tyckte att det fungerade bra som en uppmuntran för att vilja läsa mera. Albert var ganska neutralt inställd och ansåg att läsplomet var helt okej, men att han inte lärde sig något speciellt av det. Elias, Herbert och Kristian i sin tur var rätt så negativt inställda till läsplomet och tyckte att det var onödigt. De förstod inte poängen med läsplomet utan skulle hellre ha använt tiden till att läsa mera eller till att lära sig något helt annat ämne. Pojkarna ansåg ändå att det var roligt att utföra uppgifterna på Ipadarna, vilket speciellt märktes på Herbert som hade gjort fyra läsplomsuppgifter trots att han sa att han inte riktigt tyckte om att läsa. Om de fick välja mellan att skriva en vanlig bokrecension och en läsplomsuppgift så skulle de välja den senare.

9 Diskussion

Pojkars läsning är ett viktigt ämne. Grunden till läsningen läggs redan hemma innan skolan börjar. Innan barnet själv kan läsa är det viktigt att föräldrarna eller någon annan läser högt för barnet. När det gäller pojkar är det särskilt viktigt att papporna läser högt för dem (Yle Nyheter TV-nytt 2013a) och det har jag också kunnat konstatera i den här avhandlingen. De tre pojkar som var mest positiva till läsningen, Elias, Lukas och Patrik, var också de tre pojkar som nämnde att deras pappor hade deltagit i högläsningen hemma. För de övriga pojkarna var det enbart mammorna som hade gjort det.

Läsning är starkt förknippad med motivation och därför är det viktigt att barnets möten med skriftkulturen är positiva (Lukimat 2014). När jag undersökte olika bakgrundsfaktorer som kan påverka pojkarna som läsare kom jag fram till att det förmodligen är av stor betydelse vid vilken ålder man lär sig läsa. Om man lär sig läsa tidigt, t.ex. som 5-åring som både Patrik och Herbert gjorde, kommer man snabbare in i en positiv spiral som gör att man vill läsa mera och mera och därmed blir en stark läsare. Om man istället upplever problem med läsningen, som Kristian verkar ha gjort eftersom han lärde sig att läsa ordentligt först på tvåan, gör det att man istället undviker läsningen och därmed inte heller blir bättre på det. En svag läsare kan känna sig mer motiverad om han får läsa om sådant som intresserar honom (Lukimat 2014), och det syntes i Kristians bokrecension om en motorcykelhandbok. Trots att han tyckte att läsning var tråkigt så tyckte han om att läsa den boken eftersom den anknöt till hans fritidsintresse.

Kristian liknar den ”Pelle” som Gunilla Molloy (2007) beskriver i sin forskning om pojkars läsning. Pelle hatar att läsa böcker för att det är så gammalmodigt, men när han får berätta om sitt fritidsintresse att skruva med mopeder blir han väldigt ivrig. Han använder till och med ett sådant fackspråk som inte Molloy förstår. Om jag i den här avhandlingen hade bett pojkarna att skriva en uppsats om sitt favoritintresse för att kunna jämföra med deras åsikter om läsningen är det mycket möjligt att jag hade kunnat få fram något liknande som Molloy, speciellt i Kristians fall.

När sådana 15-åriga pojkar som hade deltagit i den senaste PISA-undersökningen 2012 intervjuades i Yle Nyheter TV-nytt (2013b) sa de att det finns så många distraktions-

moment i form av TV, datorer och mobiltelefoner som hindrar dem från att läsa och från att koncentrera sig på skolarbetet. När jag intervjuade mina informanter upplevde jag inte att de åtminstone ännu var så klistrade framför datorer och liknande på sin fritid, utan istället att de sportade mycket och umgicks med sina vänner på fritiden. Alla utom Kristian sa att de besökte biblioteket ibland och att de läste rätt så mycket på fritiden.

Finland har bara deltagit en gång i PIRLS-undersökningen som undersöker läsförståelsen i årskurs fyra så det finns inte så mycket statistik över de yngre barnens läsförståelsefärdigheter ännu. Finland placerade sig visserligen på en delad andra plats av fyrtiofem deltagande länder, men läsmotivationen bland de finländska eleverna var bland de lägsta i jämförelsen (Koulutuksen tutkimuslaitos 2013b).

Det läsförståelsetest som jag använde mig av i den här avhandlingen går kanske inte att jämföra direkt med PISA och PIRLS, men enligt de resultat jag fick fram i det här testet presterade pojkarna bra. I första omgången låg alla pojkar på medelnivå förutom Kristian som låg på svag medelnivå. I andra omgången hade alla pojkar förbättrat sitt resultat ytterligare förutom Albert som av någon anledning hade försämrat sitt.

I den här avhandlingen undersökte jag ett nytt sätt att motivera elever att läsa mera, ett elektroniskt läsdiplom. Förhoppningen med det elektroniska läsdiplomet var att eleverna skulle lära sig att analysera böckerna på ett djupare sätt än de vanligen gör när de skriver bokrecensioner, samt att det skulle fungera som en extra motivationsfaktor. Försöket med läsdiplomet verkade lyckat eftersom pojkarna tyckte om att göra uppgifterna, i alla fall föredrog de läsdiplomsuppgifterna framför vanliga bokrecensioner. Det var emellertid bara två av dem, Lukas och Patrik, som ansåg att det verkligen var en motivationsfaktor. De övriga förstod inte riktigt vad nyttan var med att göra uppgifterna, så det betyder att lärarna borde satsa mera på att få eleverna att förstå vad de gör när de exempelvis gör tankekartor eller tidslinjer om böckerna de har läst.

Den kanadensiska forskaren Satya Brink menade i Yle Nyheter TV-nytt (2013a) att man borde utgå ifrån pojkarnas vardag och använda läromedel som de förstår sig på för att deras läsförståelse ska förbättras. Därför skulle musik, datorspel och film vara bra att använda i undervisningen. Det elektroniska läsdiplomet torde vara ett bra steg på vägen.

Litteraturförteckning

- Appleyard, J.A. (1991). *Becoming a reader. The experience of fiction from childhood to adulthood*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Brink, Satya, Nissinen, Kari & Vetteranta, Jouni. (2013). *Jämlikhet och resultat - Forskningsresultat som kan användas för att minska skillnaderna i PISA-prestationer mellan svenskspråkiga och finskspråkiga elever*. Jyväskylän universitet: Pedagogiska forskningsinstitutet.
- Fredriksson, Ulf & Taube, Karin. (2012). *Läsning, läsvanor och läsundersökningar*. Lund: Studentlitteratur.
- Hautamäki, Jarkko et al. (2008). *Pisa 06 Finland - Analyses, reflections and explanations*. [Helsinki]: Ministry of Education.
- Josephson, Olle, Melin, Lars & Oliv, Tomas. (1990). *Elevtext – Analyser av skoluppsatser från åk 1 till åk 9*. Lund: Studentlitteratur.
- Koulutuksen tutkimuslaitos. (2013a). *Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus PIRLS*. URL: <https://ktl.jyu.fi/pirls-timss/pirls> [Hämtad 15.12.2013].
- Koulutuksen tutkimuslaitos. (2013b). *Tulokset*. URL: <https://ktl.jyu.fi/pirls-timss/pirls/tulokset> [Hämtad 16.12.2013].
- Kupari, Pekka & Välijärvi, Jouni (toim.). (2005). *Osaaminen kestäväällä pohjalla - PISA 2003 Suomessa*. [Jyväskylä]: Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Kupari, Pekka et al. (2013). *Pisa 12 ensituloksia*. [Helsinki]: Opetus- ja kulttuuriministeriö. URL: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2013/liitteet/okm20.pdf?lang=fi>.
- Lukimat. (2014.) *Förutsättningar för läsningen*. URL: <http://www.lukimat.fi/lasning/informationstjanst/lasutvecklingen/forutsattningar-for-lasningen> [Hämtad 4.3.2014].
- Läslust. (2013a). *Läslust*. URL: <http://www.lukuinto.fi/sv/laslust.html> [Hämtad 31.10.2013].
- Läslust. (2013b). *Beskrivning av verksamheten*. URL: <http://www.lukuinto.fi/sv/piloterna/beskrivning-av-verksamheten.html> [Hämtad 3.11.2013].
- Molloy, Gunilla. (2007). *När pojkar läser och skriver*. [Lund]: Studentlitteratur.

- OECD. (2013a). *List of OECD Member countries - Ratification of the Convention on the OECD*. URL: <http://www.oecd.org/general/listofocdmembercountries-ratificationoftheconventionontheoecd.htm> [Hämtad 3.11.2013].
- OECD. (2013b). *Database - PISA 2000*. URL: http://pisa2000.acer.edu.au/interactive_results.php [Hämtad 19.12.2013].
- OECD. (2013c). *Database - PISA 2003*. URL: http://pisa2003.acer.edu.au/interactive_results.php [Hämtad 19.12.2013].
- OECD. (2013d). *Database - PISA 2006*. URL: http://pisa2006.acer.edu.au/interactive_results.php [Hämtad 19.12.2013].
- OECD. (2013e). *Database - PISA 2009*. URL: http://pisa2009.acer.edu.au/interactive_results.php [Hämtad 19.12.2013].
- OECD. (2013f). *Database - PISA 2012*. URL: http://pisa2012.acer.edu.au/interactive_results.php [Hämtad 19.12.2013].
- Staffans, Kjell, Risberg, Ann-Katrine & Kronberg, Nea. (2013). *Ida och Filip – kartläggning av läsförståelse i åk 5*. Lärarhandledning. [Vasa]: Lärum-förlaget.
- Sulkunen, Sari & Välijärvi, Jouni (toim.). (2012). *PISA 09 - Kestävä osaamisen pohja?* [Helsinki]: Opetus- ja kulttuuriministeriö. URL: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/okm12.pdf?lang=fi>.
- Trost, Jan. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Tredje upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Undervisnings- och kulturministeriet. (2013a). *OECD:s PISA-undersökning [sic!]*. URL: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/pisa-tutkimus/?lang=sv> [Hämtad 3.11.2013].
- Undervisnings- och kulturministeriet. (2013b). *Finland i PISA-undersökningen*. URL: <http://www.minedu.fi/pisa/index.html?lang=sv> [Hämtad 16.12.2013].
- Undervisnings- och kulturministeriet. (2013c). *Pisa 2012: Finländska ungas kunskapsnivå har sjunkit*. URL: <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2013/12/pisa.html?lang=sv> [Hämtad 16.12.2013].
- Utbildningsstyrelsen. (2010). *Läsfärdigheten i Finland*. URL: http://www.oph.fi/utvardering_och_statistik/internationell_utbildningsinfo/finland_och_pisa/lasfardigheten_i_finland [Hämtad 3.11.2013].

- Vanhanen, Mika. (2013). *Mobiililaitteiden merkitys 12-15-vuotiaiden poikien lukemiselle*. Pro gradu-tutkielma. Oulun yliopisto: Tietojenkäsittelytieteiden laitos. URL: <http://herkules.oulu.fi/thesis/nbnfioulu-201312031955.pdf>.
- Wikipedia. (2014). *SVJ*. URL: <http://sv.wikipedia.org/wiki/SVJ> [Hämtad 27.3.2014].
- Väljjarvi, Jouni & Linnakylä, Pirjo (toim.). (2002). *Tulevaisuuden osajat - Pisa 2000 Suomessa*. [Jyväskylä]: Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Yle Nyheter TV-nytt. (2013a). *Finlandssvenska pojkar är usla på att läsa*. (TV-inslag). 2 september. [Helsingfors]: Yle. URL: <http://arenan.yle.fi/tv/2018147/#/play> [Hämtad 31.10.2013].
- Yle Nyheter TV-nytt. (2013b). *PISA-resultaten rasade*. (TV-inslag). 3 december. [Helsingfors]: Yle. URL: <http://arenan.yle.fi/tv/2100839/#/play> [Hämtad 15.12.2013].

Bilagor

Tillståndsblankett till vårdnadshavarna

Hej! Mitt namn är Viktoria Grahn och jag är en magisterstuderande vid ämnet svenska språket vid Åbo Akademi. Jag kommer att skriva en pro gradu-avhandling om projektet Läslust som just nu pågår i XXXXXXXXXXX skola. I min avhandling har jag tänkt undersöka klass 5B:s pojkar och deras läs- och skrivkunskaper.

Jag kommer att intervjua pojkarna två gånger, en gång före och en gång efter jul. Jag kommer även att samla in de skrivuppgifter som pojkarna gör i anslutning till de böcker som de läser i skolan. All information kommer att behandlas konfidentiellt.

Härmed ber jag om ert tillstånd att låta mig undersöka era barns läs- och skrivkunskaper. Kryssa i rätt ruta och returnera blanketten med ert barn till skolan.

För mer information kan ni kontakta mig eller min handledare.

Tack på förhand!

Viktoria Grahn
040-5776433
viktoriam.grahn@abo.fi

Professor Saara Haapamäki
Svenska språket, Åbo Akademi
saara.haapamaki@abo.fi

Mitt barn _____

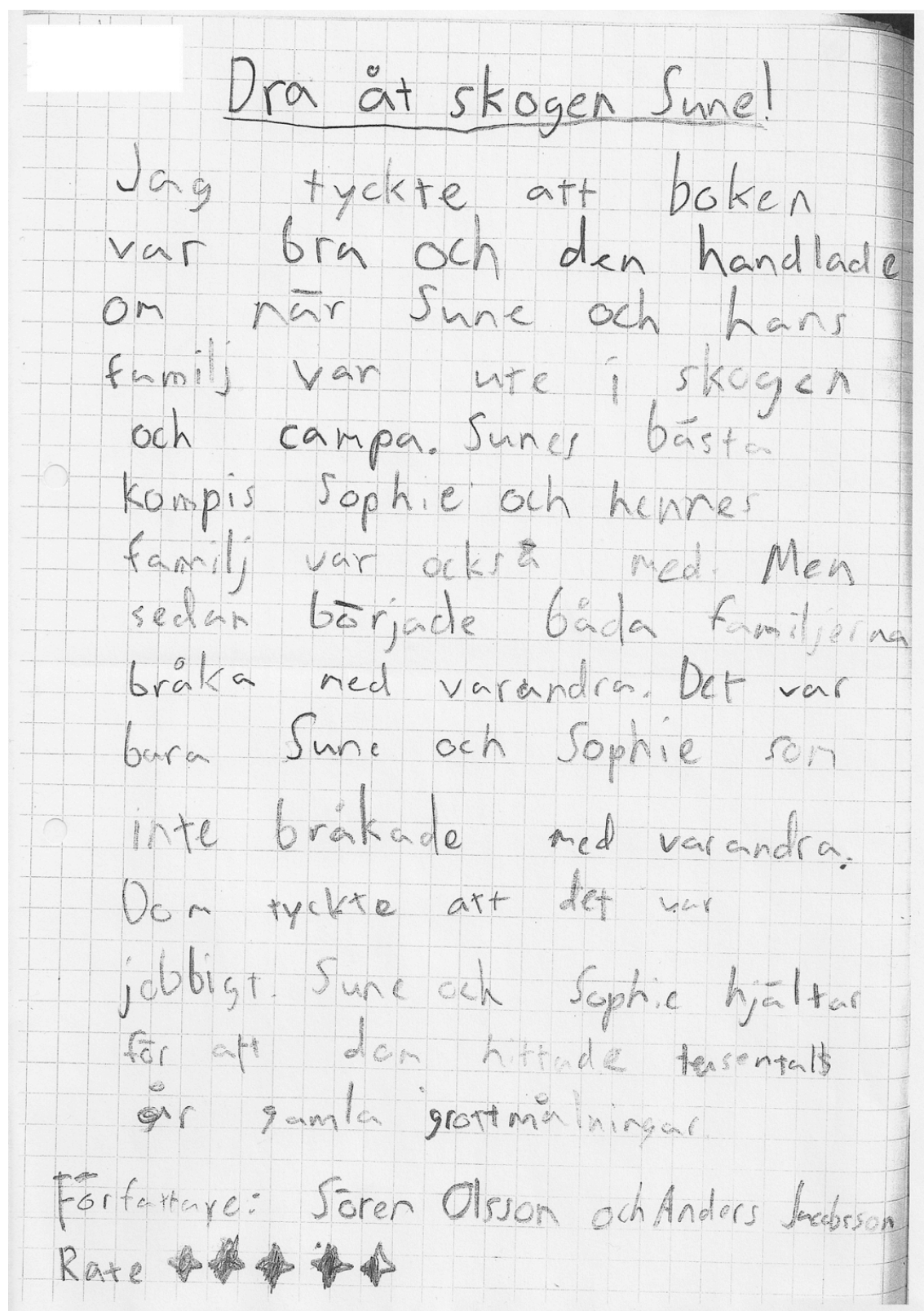
får delta i Läslust-studien

får **INTE** delta i Läslust-studien

Vårdnadshavarens namn och datum

Bokrecensioner

Albert

S.V.j

en jätte som är snäll. som kidnappar
en flicka för att flickan säg jätten.
S V j som är den snälla jätten
för flickan till ett berg som det
finns nio dumma jättar. her kommer
det här att ta slut? Jag tycker
att boken är bra för att det
händer mycket i den.

rolig, spännande bra att läsa.

SUNE I GREKLAND

Sune och hans familj far till grekland
Med sophies Familj, var sune blir kär
i en annan flicka! Han tror att hon
är kär i honom men hon är inte och
så tar hon sune att göra konstiga
saker. Boken var bra för att den
var rolig.

Författare

Sören Olson & Anders Jacobson.

Den VAR BRA

Rating: ★★/★★★★★

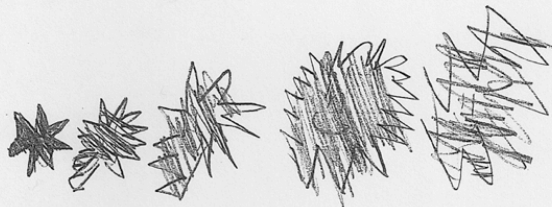
Kristian

bokrecension

KTM SX 85 v.m. 2013 och jern

boken är i sin egen typ en snabb start,
bok. där visar man hur och var alla
muttrar och alla proppar. Det är
jag har "lärt" mig gäta mycket av
den. Författarna värt jag inte riktigt men
bra bok åtminstone

boken's vitsord 5/5

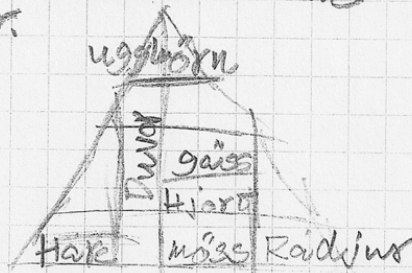

Den är bäst.

~~Min~~ Första Jägar boken

I boken berättade om uppväxt av växter och om djur. Den berättade om olika hagelgevärs patroner och om Räv stammen är lären då är härliga meta. Det måste vara fler växtätare än kött ätare/rovdjur.

Är

Kött ätare kan inte äta äta växter men växt ätare äter växter och sedan äter kött ätarna dem.

Bra bok. Rekommenderas av dem som vill bli jägare.

Rekommenderas, jag vill lära känna jägar yrket och är intresserad.